

MATERIAALIPAKETTI
VARHAISKASVATUKSESTA JA
LASTENSUOJELUSTA
VENÄJÄKIELISILLE VANHEMMILLE

Julia Sairanen

MATERIAALIPAKETTI
VARHAISKASVATUKSESTA JA
LASTENSUOJELUSTA
VENÄJÄKIELISILLE VANHEMMILLE

Julia Sairanen

Opinnäytetyö, kevät 2014

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Sairanen, Julia. Materiaalipaketti varhaiskasvatuksesta ja lastensuojelusta venäjäksiä vanhemmille. Helsinki, kevät 2014, 73s., 6 liitteettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK).

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutustuttaa luentojen kautta venäjäksiä vanhempia lapsen varhaiskasvatukseen Suomessa, Suomen lastensuojelujärjestelmään, lapsen oikeuksiin Suomessa sekä kuvata venäläisten vanhempien näkemystä lapsen kurittamisesta kasvatuksen keinona. Venäläisperheiden vanhemmilla ei välttämättä ole tietoa siitä, että Suomessa lapsen kurittaminen on lailla kiellettyä ja voi johtaa huostaanottoon. Luentojen tavoitteena oli tarjota mahdollisuus saada tarvittavia tietoja omalla äidinkielellä. Luentojen tarkoituksena oli myös tukea vanhemmuutta uudessa maassa eli Suomessa. Lisäksi tarkoituksena oli tuottaa luentoaineistoa, jota sosiaalialalla työskentelevät voivat käyttää omassa työssään.

Opinnäytetyö koostuu sekä kirjallisesta osasta että produktiosta. Opinnäytetyön teoreettinen osio liittyy tuotannon aiheisiin. Teoriaosuudessa käsitellään venäläisen perheen kulttuurisia piirteitä, venäläistä kasvatuskulttuuria, suomalaista varhaiskasvatusta sekä suomen lastensuojelujärjestelmää. Luentojen materiaalipakettia voi kukin käyttäjä kehittää ja syventää edelleen oman ammatillisen osaamisensa ja kirjallisuuden avulla. Opinnäytetyö sisältää toimintavinkkejä neljää noin 40 minuutin pituista luentoa varten.

Luennot pidettiin VAV:in kerrostalon kerhohuoneessa 11.3 - 28.3.2014. Vaikka luentojen teemat vaihtelivat, luentojen päähuomio oli kiinnitetty vanhemmuuteen ja lapsen hyvinvointiin sekä siihen, että kurittaminen on kielletty. Luentojen keskeisenä tavoitteena oli tukea myönteisen kasvatuksen ja rajojen asettamisen taidon omaksumista. Luennot ovat luonteeltaan lähinnä ennaltaehkäiseviä. Ne soveltuvat sekä kotoutumisvaiheessa oleville vanhemmille että vanhemmille, jotka ovat asuneet useita vuosia Suomessa. Palautteiden avulla selvitettiin, olivatko luennot onnistuneet ja saatiin tietoa, miten venäläisvanhemmat ovat kokeneet luennot. Palautetta kerättiin päiväkirjan ja osallistuvan havainnoinnin avulla.

Asiasanat: varhaiskasvatus, venäläiset perheet, kurittaminen, lastensuojelu.

ABSTRACT

Sairanen, Julia. The documents about growing up children and protection of children's rights for Russian speaking parents. Language: Finnish. Helsinki, Spring 2014, 73p., 6 appendices.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services. Degree: Bachelor of Social Services.

A subject of my graduation work is The documents about growing up children and protection of children's rights for Russian speaking parents. An objective of the graduation work is giving useful information for the Russian speaking parents about the specificity of bringing up a child and of protection of child rights in Finland. It is possible that the Russian speaker parents do not know that Finnish law forbid the corporal punishment of children and it can lead to a infringement of parental rights.

The lectures give an opportunity to learn necessary information in a native language. A main task of the lectures is assistance to the parents in new place, in Finland. Besides this lectures can be useful to social workers. The social workers can use and supplement the lectures according to their professional skills. The graduation work consists of 4 lectures, the length of each is 40 minutes. The lectures were delivered on 11.3-28.3 at a community centre VAV. The lectures were divided into several topics. The main attention was paid to parental and children's moral views and to prohibition of corporal punishment in Finland. The lectures have preventive measures. They are delivered to parents who moved to Finland recently and to parents who live at Finland for a long time.

Keywords: early childhood education, Russian families, child welfare.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITEET.....	8
3 VENÄLÄISET SUOMESSA	9
3.1 Venäläisten kotoutuminen Suomessa.....	10
3.2 Venäläisperheen kulttuurin piirteitä.....	12
3.3 Naisen ja miehen rooli venäläisperheessä.....	13
4 LASTEN KASVATUS VENÄLÄISKULTTUURISSA.....	16
4.1 Autoritaarinen kasvatus.....	18
4.2 Vanhemmuuden tarkoitus venäläisperheissä	19
4.3 Kurittaminen	21
5 SUOMEN LASTENSUOJELUN JÄRJESTELMÄ	23
5.1 Suomen lastensuojelulaki.....	23
5.2 Lasten kasvatus Suomessa	25
5.2.1 Kotikasvatus.....	25
5.2.2 Varhaiskasvatus.....	26
5.3 Venäläisten ennakkoluuloja suomen lastensuojelusta	27
6 PRODUKTION TOTEUTTAMINEN.....	29
6.1 VAV toimintaympäristönä.....	29
6.2 Luentojen organisointi	30
6.3 Tutustumiskerta.....	31
6.4 Jatkosuunnittelu	32
6.5 Toteuttamisvaihe.....	34
6.5.1 Lapsen kasvun ja kehityksen tarpeet. Varhaiskasvatuksen piirteet	35
6.5.2 Venäläisen ja suomalaisen varhaiskasvatuksen tavat ja arvot	36
6.5.3 Suomen lastensuojelun järjestelmä	37
6.5.4 "Vanhempien kysymykset"	37
7 PRODUKTION PALAUTE.....	39
7.1 Arvioinnin keruu	39

7.1.1 Päiväkirja.....	39
7.1.2 Palautelomakkeet	41
7.1.3 Osallistuva havainnointi.....	42
8 POHDINTA	44
8.1 Teoriaosan ja materiaalipaketin arviointi.....	45
8.2 Luotettavuus ja eettisyys	47
8.3 Ammatillinen kasvu	48
8.4 Tärkeitä sosiaalialan työntekijän ominaisuuksia maahanmuuttajatyössä.	49
LÄHTEET.....	51
LIITE 1:Luentojen mainos venäjän kielellä.....	55
LIITE 2:Luentojen mainos suomen kielellä.....	56
LIITE 3:Palautelomake venäjän kielellä.....	57
LIITE 4: Palautelomake suomen kielellä.....	58
LIITE 5: Luentojen aineisto ja vinkit ohjaajalle suomen kielellä.....	59
LIITE6: Luentojen aineisto ja vinkit ohjaajalle venäjän kielellä.....	66

1 JOHDANTO

Suomessa tapahtuneista venäläislasten huostaanotoista on puhuttu paljon. Venäjän valtiollisessa mediassa on moitittu Suomen lastensuojelua jatkuvasti. Tällä tavalla monille venäläisille on syntynyt väärinkäsitys ja pelko, että Suomessa venäläisperheitä vainotaan. Tämä problematiikka on siis ajankohtainen ja sen pohjalta sain idean tutustuttaa luentojen avulla venäjänkielisiä vanhempia lapsen varhaiskasvatukseen Suomessa, Suomen lastensuojelujärjestelmään ja lapsen oikeuksiin Suomessa. Myös luennoilla keskityin siihen, että Suomessa lapsen kurittaminen on lain mukaan kiellettyä ja voi johtaa huostaanottoon. Ensisijaisesti luennot oli tarkoitettu venäjänkielisille perheille eli perheille, joissa sekä äiti että isä ovat venäläiskulttuurissa kasvaneita venäläisiä. Luentojen keskeisenä tavoitteena oli antaa tietoa ja mahdollisesti tukea myönteisen kasvatuksen ja rajojen asettamisen taitojen omaksumista.

Venäläisten käsitys lapsen kasvatuksesta ja perheestä on toinen kuin suomalaisten käsitys niistä. Myös Suomeen muuttaneilla venäläisillä perheillä on vähän tietoa Suomen varhaiskasvatus- ja lastensuojelujärjestelmästä puutteellisen kielitaidon vuoksi. Tämän vuoksi venäläisvanhemmille, jotka asuvat Suomessa, tarvitaan omalla äidinkielellä enemmän toimintaa, jossa paneudutaan tietojen antamiseen lapsen kasvatuksesta Suomessa. Heillä on tarve saada tätä tietoa nykyistä huomattavasti enemmän heille sopivalla tavalla. Helsingin keskustassa kaikille maahanmuuttajille ja muun muassa venäläisvanhemmille on tarjottu melko runsaasti erilaista toimintaa esimerkiksi Väestöliitossa. Lähialueilla tilanne on toinen. Näin syntyi idea toteuttaa luennot lähellä osallistujia eli VAV:in taloyhtiön kerhuhuoneessa. Taloyhtiössä asuu paljon venäjänkielisiä vanhempia.

Työ toteutettiin produktiona, jonka yhteistyötahona oli taloyhtiö. Produktio lähti taloyhtiön tarpeesta. Opinnäytetyön tavoitteena oli koota luentojen materiaalityöpaketti, jota voi käyttää venäläisvanhempien kohtaamisessa ja auttamisessa. Materiaalityöpaketti soveltuu myös sosiaalialan työntekijöiden avuksi erilaisiin työtilanteisiin.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä venäjänkielisten vanhempien ymmärrystä muun muassa Suomen lastensuojelua kohtaan luentojen kautta. Opinnäytetyössä kuvataan joitakin venäläisten ja suomalaisten lapsiperheiden kasvatuskulttuurin erityispiirteitä, tapoja ja arvoja.

Tulevana sosionomina kiinnostuin aiheesta, koska tulevaisuudessa haluan työskennellä maahanmuuttajien kanssa ja auttaa heitä integroitumaan suomalaiseen yhteiskuntaan.

2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITEET

Opinnäytetyöni tavoitteena on, että toiminnallisten luentojen ja ohjauksen avulla venäläisvanhemmat saavat tietoa Suomen varhaiskasvatuksesta ja lastensuojelun järjestelmästä. Maahanmuuttajaperheen äitinä olen huomannut, että venäjänkieliset vanhemmat kaipaavat järjestettyä tilaisuutta, joka tukisi vanhemmuutta ja antaisi tietoa uudesta yhteiskunnasta. Teoreettisen tiedon ja käytännön kokeilun pohjalta tein materiaalipaketin, joka sisältää tarvittavia alustavia tietoja venäjänkielisiä vanhempia varten sekä vinkkejä luentoja varten. Tarkoituksena oli luoda helposti käytettävä materiaalipaketti, jota sosiaalialalla työskentelevät henkilöt voivat käyttää venäläisvanhempia ohjatessaan.

Luennot tarjoavat venäjänkielisille vanhemmille paitsi tietoja myös mahdollisuutta uusien kontaktien luomiseen kodin ulkopuoliseen elämään sekä mahdollisuutta vahvistaa perheen hyvinvointia ja heidän itseluottamustaan vanhempina. Myös luennoilla rohkaistaan vanhempien aktiivisuutta uudessa ympäristössä ja annetaan ohjausta alueellisiin perhepalveluihin. Luentojen aikana vanhemmat saavat mahdollisuuksia keskustella keskenään heitä kiinnostavista asioista ja purkaa omia tunteitaan.

Opinnäytetyön tehtävänä on

- luoda materiaalipaketti sosiaalialalla työskenteleville henkilölle ja kehittää teorian pohjalta luentoja venäjänkielisille vanhemmille
- kuvata venäläisten perhekulttuurin tapoja ja arvoja
- tukea vanhemmuutta ja lisätä venäjänkielisille vanhemmille ymmärrystä Suomen lastensuojelua kohtaan luentojen kautta.

3 VENÄLÄISET SUOMESSA

Kaikista Suomeen tulleista maahanmuuttajista suurin osa on Venäjältä tai muualta entisestä Neuvostoliitosta. Venäjäksieliiset ovat kasvaneet Suomen kolmanneksi suurimmiksi vähemmistöryhmiä. Venäläisperäisen väestön määrä Suomessa alkoi 1990-luvulla merkittävästi kasvaa, kun Venäjältä alkoi nk. paluumuutto Suomeen presidentti Mauno Koiviston ja hallituksen tekemien päätösten pohjalta (Liebkind ym. 2004, 2025; Rätty 2002, 82.). Paluumuutto-oikeus Suomeen on ihmisellä, joka itse, jonka vanhemmista toinen tai jonka isovanhemmista kaksi on asiakirjoissa merkitty kansalaisuudeltaan suomalaisiksi (Rätty 2002, 8284).

Liukkosen (2013, 223) mukaan Suomessa asuu noin 60.000 venäjänkielistä henkilöä. Venäläisväestön lukumäärä Suomessa on vaihteleva. Se riippuu siitä, tarkastellaanko venäläisten lukumääräänsä kansalaisuuden, äidinkielen tai syntymävaltion mukaan. Lähes puolet kaikista venäläisväestöstä eli noin 40% asuu Etelä-Suomessa pääkaupunkiseudulla. Luvut ovat edelleen kasvaneet ja tilastokeskuksen ennustuksen mukaan, venäjänkielisten määrä ylittää sadan tuhannen rajan jo 2020-luvun alussa, jos kasvu jatkuu nykytahtia. (Tilastokeskus 2012.)

Venäjäksieliiset ovat suurin maahanmuuttajaryhmä Suomessa, jolla on aktiivista toimintaa. Heillä on omia lehtiä esim. opetusministeriön osin rahoittama Spekr lehti, erilaista kerho- ja harrastustoimintaa, kauppoja, päiväkoteja, radioasemia ja internetin foorumeja. (Iskanius 2006, 1718.) Usein venäläisten maahanmuuttajien toimintaa tuetaan Suomen valtion taholta. Esimerkiksi 13. toukokuuta 2013 Yle TV1 kanava aloitti venäjänkieliset uutiset. Vaikka lähetyksen kesto on vain viisi minuuttia, mutta se antaa hyvän mahdollisuuden venäjänkielisille toimia osana suomalaista yhteiskuntaa. (YLE 2014.)

Kaikesta huolimatta vuorovaikutus suomen lastensuojelun viranomaisten ja venäläisten asiakkaiden välissä on edelleen puuttunut. Sekä viranomaisilla että venäläisasiakkailta on paljon ennakkoluuloja ja kulttuurin tiedonpuutetta toinen toisiaan kohtaan. Erityisesti venäläisillä on paljon vahvoja ennakkoluuloja suomen lastensuojelujärjestelmää kohtaan. Usein ennakkoluulot koostuvat huhuista ja tavallisesti ne ovat negatiivisia. Ennak-

koluulot istuvat ihmisissä sitkeästi. Ehdottomasti, että meillä kaikilla on ennakkoluuloja, mutta niitä aina saa purkaa.

3.1 Venäläisten kotoutuminen Suomessa

Suomeen tuli vuonna 1999 maahanmuuttajien kotouttamista ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoa koskevan laki eli kotouttamislaki ja se uudistettiin vuonna 2011. Lain muuttamisen tavoitteena on tehostaa ja nopeuttaa kotoutumista. Kotoutumislain §3 mukaan kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä tavoitteena osallistua työelämään ja yhteiskunnan toimintaan samalla omaa kieltään ja kulttuuriaan säilyttäen ja kotouttamisella viranomaisten järjestämiä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja voimavaroja. Suomen kotouttamislain tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotouttamista, tasa-arvoa ja valinnan vapautta sekä turvata turvapaikanhakijoiden toimentulo ja huolenpito. (Kotouttamislaki 2011, §1.)

Laki korostaa, että maahanmuuttajan on hyvä oppia suomen kieltä sekä täytyy ymmärtää suomen kulttuuria. Ammatillinen koulutus on usein tärkeää, jotta maahanmuuttaja löytää Suomesta työtä. (Kotouttamislaki 2011, §11.) Kunnat ovat velvollisia auttaa maahanmuuttajaa kotoutumaan Suomeen. Suomen yhteiskunta tukee maahanmuuttajan kotoutumista kolme vuotta maahan tulosta. Huomioitava on se, että maahanmuuttajan kotoutumisprosessi ei pääty kolmen vuoden jälkeen, vaan saattaa jatkua pitkäänkin, ehkä läpi maahanmuuttajan elämänsä. Se ei pääty myöskään esimerkiksi Suomen kansalaisuuden saamiseen. Henkilö, joka sai suomen kansalaisuuden, on kuitenkin osa suomalaista väestöä, joskin edustaa ehkä kulttuurisesti ja kielellisesti uudenlaista vähemmistöä. (Säävälä 2007, 11,19.)

Minna Säävälän (2009,46) mukaan sekä venäläiset että muut maahanmuuttajat tarvitsevat yhä enemmän tietoa Suomen työmarkkinoista, koulutusjärjestelmästä, päivähoidosta, varhaiskasvatuksesta, laeista ja oikeusjärjestelmästä, asumisesta, terveydenhuollosta ja eri palveluista. Moni maahanmuuttajista oli joko jäänyt vaille tietoa tai tarjottu tieto ei ollut saavuttanut heitä. Ylipäänsä tieto omista oikeuksista ja velvollisuuksista oli puutteellista.

Kotoutumisprosessin kannalta maahanmuuttajien tulee oppia hyväksymään uuden elämäntilanteensa reunaehdot. Maahanmuuttaja päivittäisin joutuu tekemään elämässään erilaisia valintoja uudesta kulttuuriympäristöstään. Melkein joka päivä maahanmuuttajan tehtävänä on tasapainottaa omansa kulttuuria ja uuden maansa kulttuuria. (Alitolppa-Niitamo 1993, 2530.) Esimerkiksi muuttaessaan uuteen maahan venäläismahanmuuttaja joutuu luopumaan sukulaisista ja ystävistä. Venäläismahanmuuttaja joutuu luopumaan ammatillisesta arvostuksestaan eli Venäjällä satua työkokemustaan ei usein arvosteta suomalaisessa työelämässä sekä kotimaassaan suoritettu tutkinto ei ehkä pädekään Suomessa. Samaan aikaan hänen täytyy sopeutua uuteen ympäristöön. Siksi maahanmuuttajien integroitumisessa on tärkeää, että yhteiskunta suhtautuu heihin myönteisesti, koska maahanmuuttaja usein kokee, että yhteiskunta väheksyy hänen taitojaan ja kykyjään. Jos maahanmuuttaja tuntee itsensä tervetulleeksi ja ympäristö tukee häntä, sitten integroituminen on helpompaa (Räty 2002: 120–123; Liebkind 2000, 140.).

Venäjäksiäisellä väestöllä kotoutumisprosessi Suomeen etenee yksilöllisesti ja siihen vaikuttavat hyvin monet asiat. Esimerkiksi venäläisen ja suomalaisen valtakulttuurieroja vaikuttavat sopeutumiseen. Näitä ovat: perhekäsityksen erilaisuus, sosiaaliset suhteet ja niiden puute, henkiseen hyvinvointiin liittyviä riskitekijät kuten kielitaidottomuus ja koti-ikävä, tunteiden ja ajatusten ilmaisemisen tavat. Yleisesti venäläiset voivat sopeutua uuteen elämään neuvokkaasti ja luovasti. Venäläiset korostavat, että heidän menestykseen uudessa maassa vaikuttaa tiettyä ominaisuuttaan, esimerkiksi lahjakkuuttaan, ahkeruuttaan, rohkeuttaan jne.(Säävälä 2007, 1123.)

Neuvostoliitossa kasvaneet venäläiset arvostavat palkkatyötä erityisen paljon ja korostavat sen merkitystä suomalaiseen yhteiskuntaan integroitumisen väylänä (Säävälä 2007, 2334).Toisaalta heidän odotuksensa ovat yleensä korkealla. Tämän vuoksi ongelmien kohtaamisen riski uudessa maassa on suuri. Venäläiset helposti pettyvät.(Alitolppa-Niitamo 1993, 96–97.)

3.2 Venäläisperheen kulttuurin piirteitä

Maahanmuuttajien tilannetta ei saa ymmärtää kun ei tunne heidän historiaansa ja sitä miten suomalainen yhteiskunta on vastannut maahanmuuttajien tuomaan haasteeseen (Liebkind ym. 2004, 11). Venäjän historia on pitkä ja vaikea. Se on iso maa, jonka alueella asuu noin 140 miljoonaa ihmistä hyvin erilaisissa ympäristöissä ja alueilla. Siellä elää rinnan monen eri kulttuuriperinnön ja uskonnon edustajaa, joten venäläisen perheen kulttuurin ymmärtäminen on alussa vaikea. Venäjän kulttuuri on hyvin monikasvoinen vaikka kaikilla venäläisillä on yhteinen kansallinen itsetunto ja kieli. Paikalliset ryhmät poikkeavat yhä toisistaan. Siksi on mahdotonta puhua väestön yhteneväisestä kansanperinteestä. (Vituhnovskaja 2006, 70.)

Huomioitava, että kuviot venäläisperheestä vaihtelevat yhteiskuntaluokan mukaan. Hyvin toimeentuleviin perheen kuuluu elättäjämiehen, kotirouvan sekä yksi tai kaksi lasta. Ensimmäinen lapsi jää usein myös ainoaksi. Kaksi lasta on ihanteellinen lapsiluku. Kolmen lapsen perhe Venäjällä on hyvin harvinainen. Köyhimmissä perheissä naiset ovat vastuussa usein perheen tuloista sekä muista tehtävistä miesten korkean kuolleisuuden ja alkoholismien vuoksi. Keskiluokan perheissä taas on paljon kahden elättäjän perheitä, jotka eivät suuresti eroa suomalaisista nykyperheistä. (Korhonen toim. 2007, 5,17.)

Tavallisesti venäläisessä ajattelussa perhe käsitetään laajemmaksi kokonaisuudeksi kuin esimerkiksi suomalaisessa ajattelussa. Perheenjäseniksi lasketaan vanhemmat ja lapset, molempien vanhempien puolelta isovanhemmat, serkut, pikkuserkut, sedät, tädit ja monesti muita sukulaisia, joiden kanssa arkea jaetaan. Usein parhaalla ystävällä on perheenjäsenen rooli. Tällainen ystävä on aina tervetullut perheen kotiin ja hänellä on "oikeus" toimia perheen kodissa kuin omassaan. Ystävä myös osallistuu kaikkiin perhejuhliin ja -tilaisuuksiin perheeseen kuuluvana henkilönä. Ystävyys on Venäjällä pyhää. Sukulaisten läheisyys on voimavara, mutta toisaalta usein myös konfliktien aiheuttaja. Esimerkiksi anoppi-miniän suhteessa on perinteisesti ollut erityisen ladattu (Novitsky 2013,13; Rotkirch 2007, 13.).

Kuitenkin sukulaisuus- ystävyysuhteet ovat venäläisille todella tärkeitä eli toisin sanoin lähiyhteisö on venäläiselle kaikki kaikessa. Venäläisessä perheessä surraan, iloitaan, pohditaan ja ratkaistaan ongelmat yhdessä. Esimerkiksi perheen jäsenen syntymäpäivään tai hääjuhliin osallistuu koko suku, ystävät, naapurit sekä koulu- ja työkaverit. Jos isovanhempien ja sukulaisten tukiverkosto puuttuu, sitten venäläisperhe kokee vaikeuksia lasten kasvatuksessa. (Pöllänen 2013, 138.)

Isoissa Venäjän kaupungeissa asutopulan takia nuoret perheet asuvat jommankumman vanhempien asuntoon yhdessä vanhempien kanssa. Myös heikko sosiaaliturva vaikuttaa sukupolvien yhteisasumiseen. Mutta nykyään useammat nuoret perheet pyrkivät löytämään itsenäisen asumismahdollisuuden. Toisaalta nuoret perheet usein ovat halukkaita, jotta isovanhemmat asuisivat mahdollisimman lähellä. Isovanhemmat osallistuvat talouden hoitoon ja auttavat lastenhoidossa. Venäläiset arvot korostavat perheenjäsenten suurempaa riippuvuutta toisistaan ja aikuisten normien noudattamista. Perheen vahvuus riippuu omaisten tuesta. (Novitsky 2013,14.)

Nämä venäläisperheen kulttuuripiirteet siirtyvät sukupolvesta sukupolveen. Lapsuudessa omaksuttu normisto vaikuttaa monisuuntaisesti koko elämänkaareen. Lapsena opittu normisto näkyy perinteinä, totumuksina, asenteina, tapoina ja arvoina. Nämä arvot voivat olla samansuuntaisia kuin omilla vanhemmilla tai sitten täysin vastakkaisia (Oksiwalter, Roos & Viertola-Cavallari toim. 2009, 74.).

3.3 Naisen ja miehen rooli venäläisperheessä

Venäjän yhteiskunnassa perheen liiton arvostus on hyvin korkealla asemalla. Venäjän parille on tyypisistä, että tuleva miniä tai vävy on nuoren vanhempaan mieleen. Vanhempien hyväksyminen on tärkeää nuorille parille, mutta toisaalta se ei kuitenkaan tarvita, että pari ei voi mennä naimisiin ilman hyväksymistä. Venäjäparin avioliitto perustuu rakkaudella, uskolla ja vapaudella kuin monilla muissa maissa. (Novitsky 2013, 12-14.)

Perinteisesti venäläisten perheissä on selkeät roolit sekä naisella että miehellä, jotka tulee hoitaa kunnialla. Venäjällä miehet olkoot miehiä ja naiset pysykööt naisina. Käytännössä se tarkoittaa, että naisen rooliin kuuluu ensisijaisesti perheen hyvinvoinnista huolehtiminen ja lasten hoitaminen. Usein venäläiset miehet olettavat, että heidän vaimonsa pysy heidän rinnallaan tapahtui mitä tahansa, että ruoka on valmiina pöydässä, koti aina puhdas ja lapset kauniisti puettuja. Yleensä venäläiset naiset ovat ottaneet sen roolin omakseen. Miehet auttavat arjen pyörittämisessä harvoin. Myös usein työelämän kasvavien vaatimusten vuoksi miehillä on perheelleen entistä vähemmän aikaa. Kyllä, Venäjällä on olemassa tasa-arvoisesti eläviä perheitä, joissa mies osallistuu muun muassa kotitöihin. Mutta se on vähemmistö (Lauren 2009, 6887; Tiri 2013,21; Rotkirch 2007, 21.).

Mies on vastuussa elättämisestä (Tiri 2013, 22,23). Venäläismiehet pyrkivät vastamaan pääasiallisen elättäjän käsitykseen jollain lailla. Ne miehet, jotka eivät siihen kykene, ovat usein sairaita tai alkoholisoituneita.(Rotkirch 2007, 21.)Jos molemmat vanhemmat käyvät työssä useimmiten mies on enemmän ansaitseva kuin nainen. Vaikka mies ansaitsee naista enemmän, pidetään normaalina kun mies antaa koko oman palkkansa vaimolle. Näin nainen päättää kotitalouden rahankäytöstä. Arkipäivän pienet ostokset myös kuuluvat naisen tehtävään. Suuret ostokset suunnitellaan venäläisperheessä yleisesti yhdessä.(Novitsky 2013, 1220.)

Miesten kotityöhön kuuluu asunnon kunnossapito ja kaikki ruumiillista ponnistelua vaativat tehtävät. Miehen kunnia-asia on naisten auttaminen fyysisesti raskaissa kotitöissä. Tekniikkaan ja autohuoltoon liittyviä asioita tavallisesti kuuluvat miehellekin. Myös miesten rooliin kuuluu antaa lapsille miehen mallin esimerkki. Näin kun perheessä kasvaa poika sitten miehen tehtävänä on kasvata pojista miehiä. Naisten kunnioittaminen kuuluu miehisyteen. Esimerkiksi pojat avaavat oven naisen edessä. Perinteisesti venäläisperheissä miehiä pidetään perheen päänä. Toisaalta erään venäläisen sananlaskun mukaan "mies on perheen pää, mutta nainen on kaula, joka päättää mihin suuntaan päätä käännetään". Käytännössä se kuvaa selkeästi venäläisten näkemystä sukupuolten suhteesta. Venäläiset naiset usein antavat miesten luulla, että juuri miehet päättävät asioista vaikka todellisuudessa asioista päättävät naiset. Naiset Venäjällä eivät ole heikompia

kuin miehet, mutta kukaan ei ole kertonut sitä miehille (Tiri 2013, 22; Novitsky 2013, 15.).

Perheen riidat selvitetään usein puhumalla tai huutamalla. Huutaminen on tavallinen keino riitojen selvittämisessä. Kun riita selvitetty puolison huutamiselle aina löytyy joku syy. Esimerkiksi väsymys, epävarmuus, epäonnistuminen, huono mieli jne. Riidat syntyvät ja lopettavat usein nopeasti. Hetken kuluttua kukaan ei muista, mistä syystä se riitely syntyi. (Rotkirch 2007, 8–20.)

4 LASTEN KASVATUS VENÄLÄISKULTTUURISSA

Kasvatusta voidaan määritellä monin eri tavoin. Siljaderin (2002) mukaan kasvatusta on toiminta, jolla edistetään erilaisia prosesseja kuten sivistystä, kasvua, sosialisatiota ja oppimista. Kasvatusta on aina sidoksissa siihen kulttuuriin ja yhteiskuntaan, jossa sitä harjoitetaan. Kulttuurilla ymmärretään tietyn yhteiskunnan kokonaista elämäntapaa. (Alho 1988, 31.) Kulttuuri on yhteiskunnan tietojen, uskomusten ja arvojen järjestelmä, jonka avulla ihmiset rakentavat kokemustaan ja havaintojaan, toimivat sekä suorittavat valintoja. (Oksi-walter, Roos & Viertola-Cavallari 2009, 128.) Venäläisen kulttuuri, kuten monet muut kulttuurit, sisältää omat käsitykset, uskomukset, normit ja perinteet.

Tässä kappaleessa käsitellään lasten kasvatusta venäläisperheissä ja sen erityispiirteet. Venäläisperheissä molemmilla vanhemmilla on yhteinen vastuu lasten hyvinvoinnista, mutta tavallisesti juuri naisille lankeaa itsestään päävastuu lastenhoidosta. Mies on usein pois lasten kasvatuksesta. Venäjällä äitien lisäksi myös isoäidit ja muut läheiset naiset osallistuvat lastenhoitoon ja kasvatukseen. Se ilmiö on kutsuttu laajennetuksi äitiydeksi. (Rotkirch 2007, 19,22.) Näin isovanhemmilla on suuri merkitys lasten kasvatuksessa. Venäläiset arvot korostavat perheenjäsenten suurempaa riippuvuutta toisistaan ja aikuisten normien noudattamista. Usein aikuiset lapset ovat riippuvaisempia vanhemmistaan, erityisesti äideistään, kuin esimerkiksi lapset suomalaisperheistä. Heidän riippuvuutensa näkyy sekä heidän jokapäiväisessä toiminnassaan että heidän asenteissaan ja uskomuksissaan. Venäläisvanhemmat odottavat lastensa itsenäistyvän huomattavasti myöhemmin kuin suomalaiset vanhemmat. Venäläisessä lastenkasvatuksessa on sekä positiivisia että negatiivisia puolia (Liebkind 2000; Rotkirch 2007, 2225.).

Venäjällä arvostetaan lapsia ja kuin monen muiden maiden kulttuureissa venäläisperheissä vanhemmat ovat sitoutuneita kasvattamaan lapsistaan yhteiskunnan vastuullisia jäseniä. Kasvatuksessa päähuomio kiinnitetty monipuoliseen kehitykseen, koska Venäjällä arvostetaan sivistystä ja hyvää koulutusta. Lasten tulee harrastaa urheilua, taidetta, soittoa ja vieraita kieliä. Kulttuuri ja kirjallisuus kuuluvat myös hyvään kasvatukseen. Erityisesti vanhemmat, joilla on korkeampi koulutus taso, panostavat lapsensa koulu- ja harrastusmenestykseen. Lapsen menestys erilaisissa toiminnassa on merkki muille siitä,

että lapsesta huolehditaan hyvin ja vastuullisesti. Kasvatuksen tavoitteena on sosiaalisen kehittämisen, moraalinen ja eettinen kasvatusta, henkinen kehitys ja yleinen kulttuurin tason kohottaminen, esteettinen ja fyysinen kasvatusta. Muun muassa vanhempien tehtävänä on kehittää lasten kykyä elää ja toimia erilaisten ihmisten kanssa kun lapsi kasvaa aikuiseksi. Lasten kasvatusta tapahtuu kaikissa elämäntilanteissa. Venäläisvanhemmat pyrkivät kasvamaan lapsensa siltä tavalla, että vanhemmat voisivat olla lapsesta ylpeitä. Venäläisvanhemmat pyrkivät antamaan omalle lapsilleen oikeita käsitteitä hyvistä käytännöistä ja lapsille opetetaan auktoriteettien kunnioittamista. Näin kasvatustilanteissa vanhemmat kasvattavat lasta noudattamaan oman yhteisönsä sääntöjä ja normeja. Usein äiti on kulttuurisen perheen välittäjä. Lapsuudessa saamat tiedot tavallisesti vaikuttavat henkilön koko elämäänsä. (Novitsky 2013, 15,16.)

Venäläisen kulttuurissa tyttöä ja poikia kasvatetaan kuitenkin eri lailla. Tyttöä toivotaan äidin avuksi kotitöihin, odotetaan ulkonäystä huolehtimisesta ja hillittyä käytöstä. Tyttöä opetetaan kotitaloustöitä ja muita hyvälle vaimolle kuuluvia tehtäviä. 13-vuotiaana tytön oletetaan ja pystyvän huolehtimaan itsenäisesti kodista ja pienempien sisarusten hoidosta. Pojilta odotetaan tyttöjen huomioimista ja auttamista. Usein tytöt auttavat äitiä ja pojat ovat isän apuna. (Novitsky 2013, 17.)

Venäläiskulttuurissa lasta usein pidetään tulevaisuuden turvana vanhemmilleen. Heidän odotetaan huolehtivan vanhenevista vanhemmistaan taloudellisesti, fyysisesti ja emotionaalisesti. Venäjällä vanhainkotien taso on valitettavasti alhainen. Myös venäläisillä on yleinen mielipide siitä, että hyvä lapsi ei laita vanhempiaan vanhainkotiin. (Rotkirch 2007.) Venäjän perhe laki (§ 87) myös velvoittaa aikuiset lapset huolehtimaan sairaista tai työkyvyttömistä vanhemmistaan.

Venäläisvanhempien on ratkaiseva se, mitä he odottavat lapseltaan ja minkälaiseksi aikuiseksi vanhemmat haluavat lapsensa kasvavan (Liukkonen 2013, 227). Se on tärkeää, koska lapset ovat tulevaisuudessa yhteisön jatkajia. Lasten tehtävä on kunnostautua opinnoissa. Lapsille kohdistetaan toiveita ja odotuksia valtavasti. Lapsen menestyksen kautta vanhemmat osoittavat muille, että he huolehtivat lapsesta hyvin ja vastuullisesti. Venäjällä hallitsee autoritaarisen kasvatuksen teoria. Tämän teoriaan mukaan lapselle

asetetaan rajat ja kuuliaisuutta vaaditaan ehdottomasti. Vanhemmat ovat oikeutettavia puuttua lapsensa elämään (Novitsky 2013, 15; Liukkonen 2013, 106.).

4.1 Autoritaarinen kasvatus

Tässä kappaleessa kerron autoritaarisen kasvatuksen mallista, joka Venäjällä on vallitseva. Vaikka muita kasvatustalleja Venäjältä myös löytyy, esimerkiksi vapaa kasvatusta, lapsijohtoinen kasvatusta sekä ohjaava kasvatusta. Mutta yleisesti venäläisvanhemmat noudattavat autoritaarista kasvatusta. Aikuisjohtoinen eli autoritaarinen kasvatusta on aikuisen ja lapsen välistä vuorovaikutustapa, jossa keskeistä on aikuisen perustelematon kuri ja lapsen ehdoton totteleminen. Aikuisjohtoisessa kasvatuksessa aikuinen kokee voivansa käyttää valtaansa, koska omaa lasta enemmän elämäkokemusta ja kokee tietävänsä kunkin ongelmatilanteen oikean ratkaisun. Aikuinen tekee päätökset kasvatettavan puolesta ja odottaa lapsen tottelevan hänen käskyjään. Esimerkiksi Venäjällä on tyyppilistä kun aikuinen sanoo lapselleen "minä olen laittanut sitä ruokaa mitä minä haluan, ja sinä syöt sitä juuri sen verran kuin minä näen tarpeelliseksi." Aikuinen määrää ja päättää, ei kuuntele lasta. Ruoppilan (1983,11) mukaan aikuisjohtoiseen kasvatukseen saattaa usein liittyä myös lapsen arvostelua ja moittimista.

Autoritaarisen kasvatuksessa vanhemmat kontrolloivat lapsiaan tiukasti, asettavat näille tiukat käyttäytymisstandardit ja korostavat auktoriteettien kunnioittamista. Lasten tulee uskoa vanhempien sanaansa ja toimia sen mukaisesti. Usein lapsen omaa tahtoa ei kunnioiteta. (Keltikangas-Järvinen 1999, 170171.) Autoritaarisessa kasvatuksessa suositeltavia menetelmiä ovat rangaistus ja palkkio. Kaikki kasvatustoimenpiteet perustuvat lapsenlähtöisyyteen eli kuitenkin rakkaus on aina mukana kaikissa tilanteissa (Rönkä 1989, 11; Ruopila 1983, 255.).

Rangaistuksia suositaan, nuhtelusta ruumiilliseen kuritukseen. Rangaistuskeinot ovat piiskaaminen, nurkassa istuminen tai puhumattomuus. Puhumattomuus tarkoittaa tilannetta, kun vanhemmat eivät puhu lapselle, vaan osoittavat ilmeillään ja olemuksellaan, kuinka he ovat loukkaantuneita ja pettyneitä lapsen käyttäytymiseen. Se kutsutaan "rakkauden kieltämiseksi". Venäläiset vanhemmat osoittavat omia sekä negatiivisia että po-

sitiivisiä tunteita avoimesti. Usein puheilmaisu on emotionaalisempaa ja rehevämpää. (Perho ym.2001, 36.)

Kehumista käyttää säästeliäästi, vain kun siihen todella on aihetta. Esimerkiksi hyvää numeroa kokeista tai hyvää käyttäytymistä ei pidä kehua. Nehän ovat niin kuin itsensäselvyyksiä. Kehumista pitää käyttää vain silloin kun lapsi korjaa käyttäytymistään. Lapsia pidetään tarkkaan silmällä ja heidän tekemisiään valvotaan tarkasti. Lapsia ei kannusteta riippumattomuuteen. Luottamus on tosi tärkeä asia kasvatuksessa, mutta Venäjällä luottamukseen liittyy myös mahdollisuus tarkistaa, käyttäytyykö lapsi luottamuksen arvoisesti. Näin lapsi ei opi valinnan tekemistä, omaa tahtomista eikä saa onnistuessaan tyydytystä. (Arajärvi 1999, 99.)

Tällainen kasvatustapa ei anna lapselle mahdollisuutta kasvaa omaksi yksilökseen. Tuloksena on, että lapsi ei opi valintaa. Myös lapsi voi tuntea itseään vialliseksi. Kun lapsi kasvaa aikuiseksi hän on sopeutuvainen ja tottelevainen, mutta toisaalta passiivisia, vailla itseluottamusta ja tunnetta omasta vastuusta. (Pulkkinen 2002, 34.) Diana Baumrindin tutkimuksen mukaan määräävästi kasvatetut lapset ovat tottelevaisia, mutta eivät onnellisia (Himberg ym. 1997,67).

4.2 Vanhemmuuden tarkoitus venäläisperheissä

Kaikissa kulttuureissa vanhemmat toivovat lapselleen hyvää tulevaisuutta ja haluavat kasvattaa lapsistaan perheen, suvun ja yhteiskunnan hyväksytyjä ja arvostettuja jäseniä. Käsitys siitä, minkälainen vanhemmuus on ja miten lapsi kasvatetaan, vaihtelee kulttuurittain. (Alitolppa-Niitamo 2005, 103.) Vanhemmuus on haasteellinen tehtävä johon kuuluu tunnesuhde, huolenpityö, kasvattaminen ja taloudellinen vastuunotto (Kuronen 2003, 114).

Venäjän kulttuurissa vanhemmuutta ja erityisesti äitiyttä ylistetään (Rotkirch 2007, 17). Venäläisen perheenkulttuurissa vanhemmuus ei edellyttää kaveruutta, jossa lapsi ja vanhempi ovat tasavertaisia ystäviä. Venäläisen kasvatustapa on se, että vanhemmilla on oikeus vaatia ja kieltää lapselle jotain ja halutessaan perustelematta. Vanhempien

tehtävänä on tehdä perhettä koskevat päätökset ja olla niistä vastuussa siksi lapsilta odotellaan suurempaa vanhempien ihmisten kunnioitusta. Vanhemmat asettavat rajat lapsille, mutta toisaalta ne pyrkivät antaa turvaa (Korhonen 2007, 21; Kaimola 2005, 1416.).

Venäjällä ohjaa ajatus, että äidillä on kiistaton oikeus lapseen. Lapsi on niin kuin erotamaton osa naista ja se on vahva peruste pitää lasta perheessä. Esimerkiksi huolimatta siitä, että vanhemmat eivät pystyneet tai eivät halukkaita kasvamaan lapsestaan lapsi jää perheeseen, koska oikeus vanhemmuuteen on vahvempi kuin lapsen oikeus omaan hyvinvointiin.(Liukkonen 2013, 106.)

On tyyppilistä kun lapsi asuu päihderiippuvaisen ja väkivaltaisen lähisukulaispiirissä. On harvinaista kun joku puutuisi sellaiseen tilanteen. Esimerkiksi naapurit eivät tee lastensuojeluilmoitusta Venäjän lastensuojeluviranomaisilla usein ei ole tietoa siitä, että lasta kurittaa kotona. Venäläisvanhemmat ovat tottuneet siihen, että muut ihmiset eivät puutu perheen asioihin ikinä. Suomessa tilanne on toinen. Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä kuka tahansa. Lastensuojelulain mukaan ilmoituksen voi tehdä myös lapsi itse, hänen vanhempansa, perheen naapuri tai muu henkilö, jolla on herännyt huoli lapsen hyvinvoinnista. (Lastensuojelulaki 2007, § 25.)

Siksi Suomessa huostaanoton kohteeksi joutuneen venäläisen lapsen vanhemman on vaikea ymmärtää, mitä hän on tehnyt väärin. Vanhemmat eivät ymmärtää miksi suomalaisten viranomaiset sekaantuvat lastenkasvatukseen. Itsestään selvä, että venäläisvanhemmat pitävät tätä törkeänä yksityiselämää puuttumisena. Näin huostaan otto rikkoo äidin oikeuksia. Suomessa venäläisvanhemmat joutuvat tilanteen, kun heidän tulee kasvattamaan lapsensa tavalla, jolla heitä ei ole kasvatettu. Häneltä on puutunut malli suomen tyyppisestä kasvatuksesta. Venäläisvanhemmilla ei ole muita malleja lasten kasvatuksesta paitsi mallia, joka oli saatu omassa lapsuudessa. Tavallisesti venäläisen kasvatustalli perustuu autoritaariseen kasvatukseen. Venäläisvanhemmilla suomessa usein syntyy epävarmuuden tunnetta, koska vanhemmat eivät tiedä miten lasta tulisi kasvattaa uudessa ympäristössä. (Novitsky, 2008, 4.)

4.3 Kurittaminen

Alussa ongelmana oli kurittamisen käsitteen epäselvyys. Erityisen vaikeaa rajojen asettaminen on kun vertaillaan ruumiillista kuritusta ja pahoinpitelyä ja näiden kahden ilmiön välistä suhdetta. Myös ruumiillisen kurituksen määrittäminen ei ole yksinkertaista. Lapsen kasvatuksen kannalta rajasin kurituksen käsitteen. Kurituksella tarkoitan tukistamista, luunappeja, piiskaamista, korvapuusteja, läimäyttelyä ja selkäsaunaa. Lapsen vahingoittaminen ei ole kurittamisen tarkoitus. Näin kurituksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla yritetään pakottaa toinen ihminen noudattamaan sääntöjä. Usein kurituksella tai ruumiillisella kurituksella tarkoitetaan lapsen tukistaminen ja luunapit. Kurituksella tähdätään kasvatuksellisen päämäärän saavuttamiseen fyysisen rangaistuskeinoin(Sariola 2007, 30; Husa 1996,43.).

Venäläisen nykypäivän kasvatusmetodi on kuin Suomesta 50-luvulta kun sinä aikoina lasta kurittaa, läimäyttely ja tukkapöllyt kuuluivat kasvatukseen ja sitä ei karsastettu olenkaan. Erityisesti 1940- luvulle saakka ankaraa kuria ja piiskaamista pidettiin kuuluvana asiana lasten kasvatukseen. Vain 1970-luvun aikana kasvatus muutti muotoaan sallivampaan suuntaan. (Minkkinen, Jokinen & Muuronen 1997, 17.) Suomessa vanhempien kuritusoikeus poistettiin ensin rikoslaista ja sitten vuonna 1984 alussa ruumiillinen kuritus kiellettiin kokonaan. Nykyään suomen laissa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta säädetään: "Lasta tulee kasvattaa siten, että lapsi saa osakseen ymmärtämystä, turvaa ja hellyyttä. Lasta ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti"(Sosiaaliportti 2014; Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 1983, §1.). Lapsen huoltolain lisäksi myös lastensuojelulaille on pyritty ylläpitämään ja edistämään lapsen asemaa. Lastensuojelulaki kiinnittää enemmän huomioita perheen sisäisiin suhteisiin ja koskee yleisiä kasvuedellytyksiä.

Venäjällä lasten kuritus ja on nykyaikanakin sallittua. Usein venäläiset hyväksyvät lasten fyysisen kurittamisen osana normaalia kasvatusta. Esimerkiksi vitsan käyttö on sallittua. Lapsi tulee opettaa nöyräksi, kuuliaiseksi ja tottelevaiseksi. Vanhemmat käyttävät kurittamista kun muut keinot heidän mielestä loppuivat. Mutta käytännössä aika usein lasta kurittaa heti kun lapsi teki jotain väärin. Kuitenkin venäläisille kuritus ei ole vihan tai välinpitämättömyyden osoitus lasta kohtaan vaan se käsitetään rakkauden ja lapsen

tulevaisuudesta huolehtimisen ilmaukseksi (Häggman 1994, 141–143). Venäläisperheissä, joissa noudatetaan Raamatun kasvatusohjeita myös käytetään ruumiillista rangaistusta. Kurittaminen perustuu Raamatun lauseelle: " ”Joka vitsaa säästää, se vihaa lastaan: mutta joka häntä rakastaa, se häntä ajoissa kurittaa.”

Lasten ruumiillinen kuritus on tutkittu Venäjällä tosi suppeasti. Lasten kokemasta väkivallasta on tutkimusta enemmän, mutta muistivääristymät ja lapsuuden kokemusten unohtaminen ovat yleisiä ja vaikuttavat tutkimustuloksiin. Haapasalon ja Aaltosen (1999,11) mukaan mikäli henkilö pitää kokemaansa esimerkiksi väkivaltaa ansaittuna, hän ei omasta mielestään ole tullut pahoinpidellyksi.

Yhteenvetona voin sanoa, että monilla venäläisvanhemmilla ei ole ymmärrystä siitä, että lyöminen opettaa lyömään, vaikka motiivina olisi hyvää tarkoittava kasvatus. Esimerkiksi selkäsauna opettaa lapselle, että aikuinen - lapsi välinen vuorovaikutus perustuu voimankäyttöön. Tällaisesta lapsesta voi kasvaa aikuinen, joka hoitaa lastaan samalla tavalla eli voiman ja pakon avulla. Lapsi voidaan kasvattaa ilman ruumiillista kuritusta mutta se vaatii vanhemmalta enemmän vaivannäköä.

5 SUOMEN LASTENSUOJELUN JÄRJESTELMÄ

Lastensuojelusta liikkuu paljon väärää käsityksiä sekä kantaväestön että maahanmuuttajien keskuudessa. Suomen lastensuojelun palvelujärjestelmä on laaja kokonaisuus ja maahanmuuttajille ei aina ole helppo ymmärtää sitä. Usein lastensuojelun palvelua kuvataan ristiriitojen, jännitteiden, kamppailevien ja epävarmuuksien näkemysten kenttänä. Lastensuojelua leimaa kuva huostaanotoista, vaikka perheitä autetaan etupäässä aivan muilla keinoilla. Suurin osa lastensuojelutyöstä tehdään avohuollon sosiaalityönä. (Bardy 2009, 1730.)

Suomessa lastensuojelun järjestelmä jakaantuu selvästi ehkäisevään lastensuojeluun ja lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun. Ehkäisevä lastensuojelu tarkoittaa lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemista. Erilaisia palveluita edistääkseen lasten ja perheiden hyvinvointia tarjoavat äitiys- ja lastenneuvolat, sosiaalipalvelut, terveydenhuolto, päivähoito, koulut, nuorisotyö sekä järjestöt. Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu tehdään silloin kun perhe tarvitsee enemmän tukea. Tavallisesti ensin arvioidaan tarve lastensuojelun palveluun ja tarvittaessa tarjotaan perheelle tukitoimia. Tilanteissa kun kotiin annettu tuki ei riitä, lasta saa sijoittaa kodin ulkopuolelle, tarvittaessa myös kiireellisesti. Huostaanotto on lastensuojelun viimeinen keino. Jälkihuolto myös kuuluu lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun. Lastensuojelun palvelu ja tuki toteutetaan sellaisin tavoin, joista lapsi ja perhe eniten hyötyvät. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, 2012.)

5.1 Suomen lastensuojelulaki

Suomessa lastensuojelun sosiaalityön kaikki palvelut perustuvat lastensuojelulakiin. Säädetty vuonna 1983 lastensuojelulaki laajensi lastensuojelun tehtäväaluetta verrattuna vuoden 1936 lain tehtäväalueeseen. Uudistettu lastensuojelulaki, joka astunut vuonna 2008 voimaan on laajentanut tehtäväalaa entisestään. Keskeisimpiä muutoksia lastensuojelun näkökulmasta ovat päätöksenteon siirtäminen kunnille silloin, kun on kyse lapsen sijoittamisesta vanhempansa luo vankilaan sekä säännökset ennakollisesta lastensuojeluilmoituksesta ja pyynnöstä lastensuojelutarpeen arvioimiseksi. Vankilaan perus-

tettavat perheosastot ovat merkittävä uudistus suomalaisessa lastensuojelussa. Tavoitteena on saattaa vankien lapset yhdenvertaiseen asemaan muiden lastensuojelun asiakkaiden kanssa. Myös rinnakkaisina kehityslinjoina on ollut lastensuojelun asiakkaina olevien lasten lukumäärän suuri kasvu. Uudistetun lain tarkoituksena oli edelleen jatkaa aiemman lastensuojelulain linjauksia korostaessaan lapsen edun ensisijaisuutta. Siinä tehdään täsmennyksiä, joita aiemmassa laissa ei ollut. Täsmennykset koskevat mm. lastensuojelutarpeen arviointia eli lastensuojeluasiakkuuden alun määrittämistä, erilaisia toimenpiteen aikarajoja, huostaanoton aikaisen perhekuntoutuksen vahvistamista sekä moniammatillisuutta päätöksenteossa. Uusi lastensuojelulaki laajentui lastensuojeluilmoituksen alaa. (Bardy 2009, 2034.)

Lastensuojelulain mukaan kunnat ovat velvollisia järjestää lastensuojelun palvelua kaikille sen tarpeessa oleville lapsille. Lain taustalla ovat lapsen alle 18v. oikeudet, joita määrittelevät Suomen perustuslaki, Euroopan ihmisoikeussopimus ja lasten oikeuksien yleissopimus. Lastensuojelun tehtävänä on turvata lasten oikeudet. Oikeudet ovat mm. lapsen oikeus turvalliseen ja virikkeelliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lapsen kannalta paras tilanne on se, että lapsi kasvaa omassa kodissaan. Tämä ei kuitenkaan ole aina mahdollista. Lastensuojelulain ensimmäisen pykälän mukaan lastensuojelun tarkoituksena on turvata lapsen oikeudet vaikuttamalla yleisiin kasvuoloihin, tukemalla huoltajia lasten kasvatuksessa sekä toteuttamalla lastensuojelua. Tavoitteena on tukea perhettä lapsen omassa kasvu-ympäristössä. Mikäli jostain syystä lapsen elämänolosuhteet vaarantuvat, kunta on velvollinen järjestää lapselle mahdollisimman hyvä hoito kodin ulkopuolella. (Lastensuojelulaki 2007, §1.)

Lastensuojelun työntekijöiden tulee tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään. Myös lastensuojelun työntekijöiden tehtävänä on tehdä vanhemmuuden arviointia ja järjestetä lapselle hänen hyvinvointiaan tukevaa toimintaa. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2011.) Lastensuojelulaki edellyttää, että lapsen etu asettaa toiminnalle reunaehdot ja perhetyössä lapsi ja hänen tarpeet ovat ensisijaisia (Lastensuojelulaki 2007, § 4).

5.2 Lasten kasvatusta Suomessa

Lasten kasvatusta tapahtuu sekä kotona, että päiväkodissa. Tuon esiin tässä kappaleessa kotikasvatusta ja varhaiskasvatusta. Kasvatusta on toimintaa, jolla pyritään edistämään lapsen persoonallisuuden kehittymistä. Yleisesti kasvatusta suunnitellaan päiväkodissa. Päiväkodissa kasvatusta ohjaavat erilaiset henkilökohtaiset opetus- ja kasvatussuunnitelmat. Kotikasvatusta voi olla sekä tarkoituksellinen että tahoton. Tarkoituksellinen kasvatusta on kasvatusta, joka sisältää kasvatustavoitteita. Tahoton kasvatusta on silloin, kun lapsi oppii mallin ja jäljittelyn avulla hyviä ja huonoja toimintoja. (Peltonen 2004, 41.)

5.2.1 Kotikasvatusta

Lapsen itsetunnon ja - luottamuksen kehittäminen ovat keskeisiä tavoitteita kotikasvatuksessa. Kannustava ilmapiiri ja myönteinen palaute ovat kasvatuksessa perusedellytyksenä. Myös toimenpiteiden johdonmukaisuus ja toimiva kommunikaatio ovat tärkeitä asioita. Aikuisen tulee kuulla lasta ja tarvittaessa unohtaa omansa kiireensä. Lasten kehityksen kannalta kasvu-ympäristöllä on myös suuri merkitys. (Peltonen 2004, 2324.)

Kasvatustyyliä on olemassa paljon. Esimerkiksi ohjaava kasvatusta, vapaa kasvatusta, aikuisjohtoinen kasvatusta ja lasijohtoinen kasvatusta. Nykyaikana paljon suomalaisperheitä noudattavat ohjaavaa kasvatusta. Ohjaava kasvatusta on lapsen tarpeet huomioon ottavaa kasvatusta. Tämän muodon kasvatuksessa keskeisimpänä menetelmänä käytetään ohjaamista ja opastamista. Jos lapsi toimii väärin häntä ei rangaista heti vaan selitetään miten hänen pitäisi tehdä. Lapsille annetaan ikään mukaisesti päätösvaltaa koskien hänen omia asioita. Aikuinen voi sanoa näkökulmansa, mutta lapsilla on mahdollisuuden tehdä itse valintoja. (Peltonen 2004,26.)

Lapselle annetaan turvallisuutta, kiintymystä ja arvostusta. Ohjaava kasvatusta toteuttaa myönteisiä perussuhtautumistapoja. Vanhemman tehtävänä on asettaa perusteltuja rajoja lapsen käyttäytymiselle, mutta aikuisen on selitettävä miksi asia on kiellettyä. Suomen lapsen kasvatustarvoihin vahvasti kuuluu lapsen itsenäisyyden ja riippumattomuuden ko-

rostaminen. Lapsia pidetään suhteessa aikuisiin tasa-arvoisina. Arkielämässä lapsia rohkaistaan aloitteellisuuteen. (Törrönen 2012, 51–60.)

5.2.2 Varhaiskasvatus

Vanhemmilla on ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta. Yhteiskunnan tehtävänä on antaa tukea vanhemmille heidän kasvatustehtävässään. Hujalan (1998,5) mukaan varhaiskasvatuksen määritellään julkiseksi palveluksi, jolloin määritelmä ei koske kotikasvatusta. Suomessa varhaiskasvatusta ohjataan valtakunnallisilla ja kunnan omilla asiakirjoilla. Valtakunnan tasolla varhaiskasvatuksen ja siihen sisältyvän esiopetuksen toteuttamisen määrittävät lasten päivähoitoa ja esiopetusta koskevat lait ja asetukset. Valtakunnalliset linjaukset määrittelevät varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehittämisen painopisteet. Kuntatasolla taas kunnan omat varhaiskasvatuksen linjaukset ja strategiat määrittelevät kunnan ja päivähoitoyksikön varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetuksen opetussuunnitelman sisällölliset tavoitteet sekä kunnan varhaiskasvatuksen järjestämisen keskeiset periaatteet. (Lastentarhaopettajaliitto 2003.)

Päivähoidosta tultua kaikille lasille subjektiivinen oikeus vuonna 1996. Näin lainsäädännöllä tuotiin esille päivähoiton kasvatuksellista opetuksellista roolia, joka painottaa päivähoiton merkitystä lapsen kehityksessä. Esiopetuslainsäädäntö jatkaa suunnitelmallisen kasvatuksen ja opetuksen merkitystä alle kouluikäisten lasten kehityksessä. Suomessa esiopetuksen järjestäminen kunnille tuli pakolliseksi vuodessa 2001. Lasille opetukseen osallistuminen on subjektiivinen oikeus eli ei ole pakollinen (Alasuutari 2003, 26,69; Lautela 2009, 165.).

Nykyisin päivähoito on määritelty osaksi varhaiskasvatusta, jolla taas tarkoitetaan kaikkea alle kouluikäisten lasten kasvatusta. Päivähoiton varhaiskasvatus koostuu hoidosta, kasvatuksesta ja esiopetuksesta. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on kehittää lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Kaikki yhteiskunnan tarjoamat varhaiskasvatuspalvelut tukevat lapsen kotikasvatusta. (Lastentarhanopettajaliitto 2003.)

5.3 Venäläisten ennakkoluuloja suomen lastensuojelusta

Ihmisten välissä usein syntyy ennakkoluuloja. Erityisesti kun puhutaan kahdesta erästä kulttuurista. Ennakkoluuloilla tarkoitetaan tunteita, asenteita tai käyttäytymistä toista ryhmää kohtaan, jotka ovat syntyneet ennen kuin tutustutaan kohteeseen. Brownin (2010,710) mukaan ennakkoluuloja negatiivisia väitteitä, jotka kohdistuvat suorasti tai epäsuorasti toista ryhmään kohtaan. Ennakkoluulot voivat näkyä kenelle tahansa, ne eivät koske vain yhtä henkilöä. (Brown 2010, 7, 35.) Vaikka Suomi ja Venäjä ovat naapurimaat, joilla on jonkun verran yhteinen historia, ennakkoluulot ovat edelleen suuret toiseen kohtaan.

Venäläismediassa ilmeisesti annetaan jatkuvasti väärä kuva suomalaisesta lastensuojelujärjestelmästä. Venäläismedia korostuu, että Suomessa kohdeltaisiin nimenomaan venäläisten lapsia. Esimerkiksi jos Suomessa lastensuojelun viranomainen tekee päätöksen lasten huostaanotosta, se on Venäjällä uutisoitu suomalaisten tahalliseksi venäläisten lasten riistämiseksi äidiltä. Näin yhden perheen asioiden esillenostolla kiristetään koko Suomea. Mediassa aina käsitellään tarinoita, joissa on vain vanhempien kertomat syyt, joita jokainen voi värittää mielensä mukaan, ja kaikki uskovat. (Fontanka ru 2012.)

Näin venäläisen lapsiasiamiehen mukaan Suomi käyttää juuri venäläistaustaisiin perheisiin liian kovimpia otteita ja suomen lastensuojelu viranomaiset pilaavat venäläisvanhempien elämä(Astahov 2011.).

Maiden erilainen käsitys huostaanotosta pahasti vaikuttavat venäläisten mieleen suomen lastensuojelusta. Esimerkiksi Venäjällä huostaanottonormi tarkoittaa vanhempien oikeuksien eväämistä lopullisesti kokonaan. Myös venäläisiltä on puuttunut ymmärtäminen siitä, että kiireellinen sijoitus ja pitkäaikainen sijoitus eivät Suomessa tarkoita oikeuksien eväämistä, vaan rajoittamista. Tiedottamisen puute ja kulttuurierot vaikuttavat siihen, että Venäjällä ihmiset rinnastavat nämä kaksi normia. Siksi ihan tavallista, että Venäläisen ja Suomalaisen erilainen lainsäädäntö aiheuttaa sen, että viranomaiset voivat antaa tietoja tapahtuneesta täysin eri tavoin.

Suomen lastensuojelun viranomaiset eivät kommentoi huostaanottoa riippumatta perheen kansalaisuudesta ja kansallisuudesta. Huostaanotto voi tapahtua sekä suomalais-

sa perheessä, venäläisessä perheessä tai muussa perheessä, mutta lastensuojelun viranomaiset ovat sitoutuneet vaitiolovelvollisuuteen. Tällä tavalla todelliset syyt jäävät näkymättömäksi. Näin venäjän poliitikot vaativat, jotta Suomi ja Venäjä perustaisivat yhdessä kahdenvälinen perhekomissio, jossa saa käsitellä venäjävanhempia koskevia asioita. Samanlaista kahdenvälistä sopimusta Venäjä on tarjonnut myös muille EU-maille. Ranska on solminut sen. Suomi on kieltäytynyt.

6 PRODUKTION TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyön kirjoittaminen vaatii paljon aikaa, siksi se on pitkä prosessi. Jo opiskeluni alussa mietin opinnäytetyön aiheesta ja minua kiinnostavista teemoista. Kun alustava aihe löytyi, rupesin miettimään opinnäytetyön toteuttamisesta. Ensin tarkoituksena oli järjestää vertaistukiryhmä venäjäkielisille vanhemmille. Mutta se näkyi haasteelliselta omien riittämättömien kokemukseni vuoksi. Minulla on kokemus vertaistukiryhmän vetämisestä vain työparissa. Näin päädyin siihen, että järjestän luennot, joissa annetaan tietoa lasten kasvatuksesta Suomessa ja lastensuojelujärjestelmästä. Ajattelin, että luennot pitivät olla sellaisia, jotka antaisivat muun muassa mahdollisuuden käsitellä lapsiin kasvatukseen liittyviä asioita suomalaisten viranomaisten kannalta. Olen päätellyt, että luennot tukisivat mahdollisimman hyvällä tavalla vanhemmuutta matalalla kynnyksellä.

6.1 VAV toimintaympäristönä

Kun selvitin opinnäytetyön aiheeni, rupesin miettimään tarkasti yhteistyötahosta. Koska opinnäytetyön ideana oli tutustuttaa venäjäkielisiä vanhempia suomalaisen lastensuojelun järjestelmään heidän lähialueella otin helmikuun 2014 alussa yhteyttä VAV:n isännöintiin. Kerroin opinnäytetyön lähtökohdasta ja kysyin olisiko VAV:lla kiinnostusta yhteistyöhön. Myös kysyin olisiko mahdollista toteuttaa luennot taloyhtiön kerhohuoneessa, koska VAV:in Internetin sivulla oli mainittu, että jos kerhohuoneen käyttö kiinnostaa, ota yhteyttä esim. isännöintiin. Sain myönteisen vastauksen ja aloitin suunnitella työn prosessia eteenpäin.

Ensiksi perehdyin VAV Asunnot OY:n toimintaan ja arvoihin. VAV Asunnot OY on Vantaan kaupungin kokonaan omistama yhtiö, joka rakennuttaa ja omistaa vuokra-asuntoja. VAV asunnot oy aloitti toimintansa vuonna 1986 Vantaalla. Yhtiö tarjoaa laadukkaita ja kohtuuhintaisia koteja kaikille Vantaalla pysyvästi asuville henkilölle. VAV panostaa sujuvaan asumiseen sekä viihtyisään ja turvalliseen asuinympäristöön. Asukasdemokratia antaa mahdollisuuden jokaiselle asukkaalle osallistua sekä yhteiseen päätöksentekoon että oman talonsa kehittämiseen. Hyvällä palvelulla ja tehokkaalla toi-

minnalla VAV asunnot oy ylläpitää asumisviihtyvyyttä ja pitkiä asukassuhteita. (VAV Asunnot OY 2013.)

Sitten tutustuin kerhohuoneen tilaan. Monesta VAV:in kiinteistöstä löytyy kerhohuone ja kaikkien asukkaiden käytössä. Kerhohuone ei ollut pieni, kuin ajattelin aikaisemmin. Kerhohuoneen seinältä löysin kerhotilan käyttöohjeet ja toimintaesimerkkejä. Niitä löytyi runsaasti. Esimerkiksi perhejuhlat, pelituokiot, askarteluhetket, iltapäiväkerhot, kirpputorit jne. Yhteisessä tapaamisessa työelämäntahon kanssa sain kerhohuoneen käyttöön liittyviä tietoa, mm. turvallisuutta koskevia tietoja. Lisäksi tapaamisella selvitin, että VAV:in asukkaat tarvitsevat infoa suomen lastensuojelusta omalla äidinkielillä.

6.2 Luentojen organisointi

Helmikuussa tein mainoksen sekä venäjän kielellä (Liite 1) että suomen kielellä (Liite 2) ja asetin sen taloyhteisön rappujen seiniin. Näin tarkastelin kuinka monta osallistujaa saisin luentoihin. Ryhmän koko tulisi olla 57 osallistujaa. Mietin, että ryhmäkoko ei kuitenkin saisi ylittää 8 osallistujaa. Mainoksessa mainitsin, että tarkoituksena on tarjota osallistuville tietoa lasten kasvatuksesta Suomessa ja lastensuojelujärjestelmästä luentojen keinoin. Suunnitelmani mukaan luennot ensiksi piti testata 11.3.2014 kokeilukerran avulla. Tällä tavalla kokeilukerran perusteella saisin mahdollisuuden suunnitella luentojen jatkoa.

Alussa keskittäydyin luentojen käytännön organisoimiseen ja tapaamiskertojen teemojen käsittelyyn. Luennot rakentuivat neljästä tapaamisesta plus kokeilukerta. Kukin luento kestäisi 40 minuuttia. Luentojen suunnittelu ja organisoiminen vaatii aikaa, siksi itselleni varasin enemmän aikaa jokaista luentoa varten. Ajatuksena oli tulla paikalle hyvin ajoissa, jotta olisi mahdollisuus tarkistaa onko tila kunnossa. Myös ryhmän jälkeen tarvitaan aikaa luennon purkamiseen.

Kun luentoja lahdin järjestämään, ensin oli varmistettava tiloja jossa pidetään luentoja, koska luentovetämiseen liittyviä työ ei saa rasittaa työyhteistahojen resursseja. Luentoihin osallistuvat vanhemmat kokoontuivat sovituksessa paikassa sovittuun aikaan eli

VAV:in kerhohuoneessa Metsolan alueella. Isännöinnin kanssa oli sovittu päivät kun voisinkin käyttää kerhotilaa luentoja varten. Päivät olivat: 11.3, 14.3, 18.3, 21.3 ja 28.3.2014 klo 17.10-18.50 välisenä aikana. Kokoontumistila ei ollut helposti löydettävissä paikassa kuin ajattelin aikaisemmin. Minun piti ohjata muutamia vanhempia puhelimitse, jotta ne pääsisivät oikealle paikalle. Otin huomion, että tulevaisuudessa tila tulee olla mahdollisimman helposti löydettävä. Käytettävä tila oli sellainen, että kaikki osallistujat mahtuivat mukavasti siihen.

Oman kokemukseni mukaan luentovetämisen kannalta olisi hyvä, jos kokoontumistilassa olisi fläppitaulu tai piirtoheitin, sillä esimerkiksi kuvien piirtäminen on hyvä tapa havainnollista puhuttua asiaa. Kerhohuoneessa oleva fläppitaulu en itse käyttänyt kovin paljon, mutta se oli tärkeä työväline.

6.3 Tutustumiskerta

Luentojen tutustumiskerta järjestin ennen varsinaisen luentojen aloittamista 11.3.2014 ja sen tarkoituksena oli tutustua tuleviin henkilöihin, koska henkilökohtainen kontakti on parempi kuin kirjallisen infojen antaminen. Myös tarkoituksena oli houkuttaa venäjänkielisiä vanhempia osallistumaan luentoihin, koska osallistuminen on vapaaehtoinen. Tutustumiskertaan tuli vain neljä naista seitsemästä ilmoittaneista. Muut naiset eivät päässeet osallistumaan tälle tapaamiselle lapsiensa sairastumisen vuoksi. Naiset olivat 24-36 vuotiaita.

Tapaaminen kesti suuren pirtein noin 30 minuuttia ja sisälsi yleiset tiedot tulevista luennoista ja niiden aiheista. Tutustumiskerran tapaamisella jaettiin luentojen ohjelma (Liite 5), josta käy ilmi tapaamisen päivämäärät, paikat ja minun yhteystiedot. Tapaamisella me tutustuimme toisiaan, mutta osallistuneilta ei kysytty mitään henkilökohtaisia tietoja. Jokainen sai itse päättää, mitä kertoo itsestään. Pyysin vanhempia tutustumaan luentojen ohjelmaan ja kysyin tavoitteista ja toiveista. Minua kiinnosti mitkä aiheet he kokevat enemmän kiinnostavina.

Korostin, että luentojen tarkoituksena on tarjota tietoa lapsen kasvatuksesta Suomessa, se ei ole terapiaa, jossa keskeytetään yhden henkilön erityisiin huoliin. Kerroin, että tein kysymyslaatikko, johon osallistujat voivat laittaa kirjallisia kysymyksiä, joita ne eivät halua kysyä luentojen jälkeen julkisesti. Kysymykset ovat nimettömiä. Tarkoituksena oli käsitellä niitä kysymyksiä viimeisellä tapaamisella. Myös sovittiin, että tietoa osallistuneilta, jotka sain luentojen aikana ei kerrota eteenpäin.

Tapaamisen päätyttyä käsiteltiin yhdessä lyhyesi luentojen säännöistä ja niiden noudattamisesta. Esimerkiksi pyysin osallistuneita tulemaan kokoontumisiin ajoissa, koska tilavaraus on vain tietyksi ajaksi.

6.4 Jatkosuunnittelu

Ensimmäisellä tapaamisella eli tutustumiskerralla heti tuli esille, että on tosi tärkeää, jotta kaikki luentojen aiheet olisivat hyvin etukäteen suunniteltu. Luentojen tavoitteena oli antaa tietoa venäläisvanhemmille miten kasvattaa lasta Suomessa sekä venäläis- ja suomalaisvarhaiskasvatuksen eroista ja suomen lastensuojelujärjestelmästä. Miten kasvattaa ja ohjata lasta tilanteissa, jotka ovat todennäköisesti hyvin erilaisia kuin esimerkiksi vanhempien oma kasvatusympäristö on ollut. Oma tavoitteeni oli vahvista ja kehittää ryhmävetämisen taitojani sekä oppia toimimaan ryhmässä yhtenä ohjaajana. Pyrin vaikuttamaan lapsen hyvinvointiin perheessä tukemalla heidän vanhempia luentojen kautta.

Ensin perehdyin lähdemateriaaliin, josta saisin perustelut toiminnalleni. Luettuani aiempia kirjallisuuksia, erilaisia teoksia, artikkeleita ja ammattilehtiä, avasin käsitteitä, jotka liittyivät luentojen aiheisiin. Luentoihin liittyviä aineistoa löytyi aika paljon ja alussa vaikea laittaa sekavia ajatuksia loogisesti selkeään runkoon, mutta lopun lopuksi onnistuu. Kuitenkin vaikka materiaalia on paljon, tarvitsen tietoa siitä, mitä pitää eettisesti huomioida työskentelyssä samasta kulttuurista tulevien ihmisten kanssa, kun ne ovat eri-ikäisiä ja jokaisella on oma vahva mielipide lapsen kasvatuksesta. Pohdin myös, miten luentojen kautta voin pikku hiljaa muuttaa vanhempien näkemystä sekä lapsen fyysisen kurittamiseen että suomen lastensuojelujärjestelmään.

Perehdyttyäni aiheeseen liittyvään teoriaosuuden ja avattuani keskeisiä käsitteitä, ryhdyin asettamaan luennoille tavoitteita ja suunnittelemaan aiheita. Koska teoriaosuudessa oli paljon termejä, jotka ovat puuttuneet venäläiskielestä, jouduin pohtimaan tarkasti miten selittäisin niitä venäjäksi. Aprikoin myös niiden sopivuutta jokaisen luennon taapamiseen. Mietin niitä asioita, joita halusin tuoda venäjäksiä vanhemmille esille sekä omaa lähtökohtaa työskentelylle. Minun oli pakko miettiä luentojen aiheista ja lähtökohtana oli se, että aiheet olisivat ajankohtaisia ja mielenkiintoisia venäjäksiä puhuvalle.

Pyrin siihen, että luentojen materiaalia olisivat helposti ymmärrettäviä tuntemattomien termien huolimatta. Tarkastelin, että jokainen tuleva aihe liittyisi esimerkiksi aiempiin kokemuksiin tai tietoihin tai sekä kokemuksiin että tietoihin. Huomioin luentojen aiheet niin, että ne herättäisivät ajatuksia keskustelua varten. Ajattelin myös sitä, miten aiheita voidaan jatkaa tarvittaessa myöhemmin.

Tutustumiskerran aikana otin huomioon, miten innoissaan vanhemmat aloittivat keskustelua suomen epäreilun lastensuojelujärjestelmästä. Näin luentoja suunniteltaessa pyrin siihen, että luennot olisivat mahdollisesti vuorovaikutuksellisia ja keskusteltavia. Luomalla sopivan ilmapiiriä vanhemmilla olisi silloin enemmän halutusta osallistumaan luentoisiin. Paljon ideoita luentojen aiheisiin olen saanut omien kavereiden kanssa meidän keskusteluissa.

Päätin rakentaa luentoja näin, että alussa olisi 25minuuttin luento ja sitten 15minuuttin yhteinen keskustelu luennon aiheesta. Pyrin jakamaan tasapainoisesti luentojen teorian osuutta ja keskustelun aikaa. Tällöinen jako vaikuttaisi positiivisesti luentojen ilmapiiriin. Luennot suunniteltiin niin, että keskeiset asiat lapsen kasvatuksesta Suomessa toistettiin montaa kertaa. Pyrin luentojen aikana toteuttamaan asiakaslähtöisyyttä ottamalla huomioon vanhempien toiveita luentoisiin ja ottamalla huomioon heidän näkemyksiä lasten kasvatukseen. Tulevana sosionomina minun piti muistaa, että ne ovat arjen asiantuntijat.

6.5 Toteuttamisvaihe

Luentojen aiheet suunnittelin tammi-helmikuun 2014 aikana. Ennen varsinaista luennon aloittamista kävin läpi luentoja koskevia materiaalia ja sisältöä. Tarkastelin luentojen runkoa ja tein muutamia muutoksia. Alussa mietin alkaa luentoa suomen lastensuojelujärjestelmän aiheesta, mutta se näkyi epäloogisesti. Päätysin laskeutua venäjäksiä vanhempien tärkeään asiaan pehmeällä tavalla. Kaikki materiaalit olivat jo valmiina ja minulla oli paljon tietoa, jotka halusin jakamaan vanhempien kanssa. Toisaalta ymmärsin, että ensiksi tulee luoda luottamusta ja sitten saa käsitellä tärkeät asiat syvemmällä tavalla. Näin sain loogisen aiheen järjestyksen luennoille. Ekaluennolla ajatuksena oli kertoa lapsen tarpeista ja varhaiskasvatuksesta Suomessa. Toiselle luennolle tuli aihe "venäläisen ja suomalaisen varhaiskasvatuksen arvot ja tavat". Kolmannelle kerralle piti käsitellä lastensuojelun järjestelmää ja viimeksi luennoksi jäisi "kysymyslaatikko".

Nähdäkseni järkevämpää olisi jotta luennon alku ja loppu tapahtuisi aina samalla tavalla. Tarkoituksena oli jotta luentojen alku ja loppu toistuisi kerrasta toiseen. Sellainen luennon järjestys helpottaisi luentojen ohjaamista. Myös vanhemmille olisi helpompaa noudattaa luentojen sääntöä, kun tietoa järjestyksestä saatu etukäteen selville. Ennen luentoa keräsin kuulumisia ja kysyin millä mielellä ihmiset pääsivät luennolle. Pyrin luennon alkuvaiheessa antamaan vanhemmille henkilökohtaista huomiota. Viiden minuutin "smalltalk" auttoi luomaan ystävällistä ilmapiiriä.

Sitten siirryimme luennon aiheeseen. Keskivaiheessa eli juuri kun luennoin hyödynsin paljon erilaista kirjallisuutta ja suomen lainsäädäntöä. Pyrin antamaan mahdollisesti paljon tietoa luennon aiheesta pähkinä kuoressa. Tavoitteena oli, jotta tärkeät asiat jäisivät vanhempien mieleen, mutta toisaalta en halunnut, jotta niitä olisi liikaa.

Luennon päättyessä oli keskustelu aikaa ja kerroin mitä seuraavalla luennolla tapahtuu sekä mitä aiheita käsitellään yhdessä. Otin erityistä huomiota loppuvaiheeseen eli yhteisen keskusteluun. Yhteisestä keskustelusta sain selville venäläisvanhempien näkökulmaa lasten kasvatukseen sekä suomen lastensuojelun järjestelmään ja muista lapsen kasvatusta koskevista asioista. Keskustelun aika aina oli huippuhetki. Huomasin, että vanhemmat odottivat tätä kovasti. Innokkaassa keskustelussa vanhemmat eivät usein

huomanneet, että meidän aika on loppunut. Myös loppuvaiheessa keräsin suullista palautetta luennosta, luennon aiheesta, luennon prosessista ja keskustelusta. Jokainen luento sisälsi kolme vaihetta: alku-, keski- ja loppuvaihe.

Varauduin myös siihen mahdollisuuteen, että joku vanhemmista lähtisi pois keskiluenosta. Tässä tapauksessa minun on selvittävä miksi henkilö lähti pois. Oliko syynä epäkiinnostavuus aiheesta tai muu syy. Se oli tärkeä oman arvioinnin kannalta.

6.5.1 Lapsen kasvun ja kehityksen tarpeet. Varhaiskasvatuksen piirteet

Ensimmäinen luento pidettiin 14.3.2014 klo 17.1018.50 ja luennon teema oli lapsen tarpeet ja varhaiskasvatus Suomessa. Luento osallistuivat kuusi äitiä. Aiheen valintaan vaikutti ajatus pehmeästä laskeutumisesta tärkeihin asioihin. Taulukossa 1 on kuvattu ensimmäisen luennon sisältö.

Luennon loppuvaiheessa me keskustelimme vanhemmuuden epävarmuudesta uudessa ympäristössä ja erityisesti keskityimme vanhemmuuteen liittyviin rooleihin. Mietimme yhdessä mitkä roolit ovat kaikista tärkeitä ja mitkä roolit vievät energiaa liikaa ja miksi.

Tämän luennon jälkeen keskustelun aikana paitsi luentoa koskevaa aihetta me myös puhuimme synnytyksenjälkeisestä masennuksesta. Vanhempien on hyvä tietää, että se on melko yleistä. Me keskustelimme miten tunnistaa masennusta, miten tilannetta voidaan parantua sekä siitä, miten lapsen kanssa voi olla yhdessä, kun äiti tai isä on väsynyt.

TAULUKKO 1. Luento 1. Lapsen kasvun ja kehityksen tarpeet. Varhaiskasvatuksen piirteet

Vaihe:	Sisältö:	Tarkoitus:
Luennon alkuvaihe:	1. Tervetuloa! 2. Kuulemisia.	Tämän vaiheen tarkoitus on rentouttaa vanhempia ja luoda luottamuksen tunnetta.
Luennon keskivaihe:	1.Kerroin luennon aiheesta. 2.Turvallisuuden tunteen kehittyminen. 3.Vuorovaikutus ja yhteinen keskustelu lapsen kasvatussessä. 4.Rutiini ja päivärytmi.	Antaa mahdollisimman paljon tietoa käsiteltävästä aiheesta pähkinä kuoressa.

	5. Vanhempien rooli. Suojelu. 6. Rajat ja kontrolli lapsen kasvatuksessa. 7. Kasvatuksen tapoja ja tyy- lejä. 8. Kerroin mitä seuraavalla luennolla käsitellään.	
Loppuvaihe:	1. Kysymyksiä. 2. Yhteinen keskustelu. 3. Hyvästelyt.	Tämän vaiheen tarkoituksena virittää vuorovaikutusta vanhempien välissä ja kontaktien muodostaminen. Myös keskustelussa vanhemmat jakavat kokemuksiaan.

6.5.2 Venäläisen ja suomalaisen varhaiskasvatuksen tavat ja arvot

Toinen luento oli 18.3.2014 klo 17.10-18.50. Aiheena oli venäläisen ja suomalaisen varhaiskasvatuksen tavat ja arvot. Luento osallistuivat samat naiset kuin ensimmäisellä kerralla. Taulukossa 2 on kuvattu toisen luennon sisältö. Luennon lopussa kävimme yhdessä läpi luentojen sääntöjä. Erityisesti otin huomioon, että kaikkien pitää tulla ajoissa. Kaksi naista myöhästyivät luennon alusta joten jouduimme vähän odottamaan niitä.

TAULUKKO 2. Luento2. Venäläisen ja suomalaisen varhaiskasvatuksen tavat ja arvot

Vaihe:	Sisältö:	Tarkoitus:
Luennon alkuvaihe:	1-2. Kts. taulukko 1. 3. Tarkastelin visuaalisesti kuka tänään on paikalla. Luennot ovat vapaaehtoisia siksi ei ole läsnäololistaa.	1. Kts. taulukko 1. 2. Luottamuksen suhteen ylläpitäminen.
Luennon keskivaihe:	1. Kerroin luennon aiheesta. 2. Perheen käsite venäläisen ja suomalaisen kulttuurissa. 3. Kuka on vastuussa lapsen kasvatuksesta venäläisen ja suomalaisen kulttuurissa. 4. Isän rooli lapsen kasvatuksessa. 5. Tasa-arvoisuus lapsen kasvatuksessa. 6. Vanhempien kunnioittaminen ja kuuliaisuus. 7. Kts. taulukko 1.	Kts. taulukko 1.
Luennon loppuvaihe:	1-3. Kts. taulukko 1.	1. Kts. taulukko 1. 2. Vahvistaa kontaktia vanhempien välissä.

6.5.3 Suomen lastensuojelun järjestelmä

Luento pidettiin 21.3.2014 klo 17.10-18.50 ja aiheena oli suomen lastensuojelun järjestelmä. Luentoan osallistuivat kuusi samaa äitiä. paikalle kaikki tulivat ajoissa. Taulukossa 3 on kuvattu luennon sisältö.

TAULUKKO 3. Luento3. Suomen lastensuojelun järjestelmä

Vaihe:	Sisältö:	Tarkoitus:
Luennon alkuvaihe:	1-2- Kts. taulukko1. 3. Kts. taulukko 2.	1. Kts. taulukko 1. 2. Kts. taulukko 2.
Luennon keskivaihe:	1. Kerroin luennon aiheesta. 2. Lastensuojelulaki ja lain-säädäntö. 3. Vanhempien ja lasten oi-keudet ja velvollisuudet Suo-messa. 4. Lasten huoltajuus. 5. Lastensuojeluilmoitus. Syyt ja kenellä on oikeus tehdä sen. 6. Lastensuojelun tukitoimet. 7. Avohuolto, huostaanotto, sijaishuolto ja jälkihuolto las-tensuojelussa. 3. Kts. taulukko 1.	Kts. taulukko 1.
Luennon loppuvaihe:	1-3. Kts. taulukko 1.	1. Kts. taulukko 1. 2. Kts. taulukko 2.

6.5.4 "Vanhempien kysymykset"

Luento pidettiin 28.3.2014 klo 17.10-18.50 ja aiheena oli vanhempien kysymykset. Taulukossa 4 on kuvattu viimeisen luennon sisältö.

Viimeisen luennon aikana me käsiteltiin yhdessä vanhimpien kysymyksiä "kysymyslaatikosta". Kysymyksiä oli paljon ja ne kaikki koskevat lastensuojelua. Alussa pyysin vanhempia itse yrittää vastamaan omiin kysymyksiin. Sitten minä rupesin selittämään omaa näkökulmaa. Tärkeästi vanhempien kysymykset käsittelen luvussa 7.1.1

TAULUKKO 4. Luento 4. Vanhempien kysymykset

Vaihe:	Sisältö:	Tarkoitus:
Alkuvaihe:	1-2- Kts. taulukko1. 3. Kts. taulukko 2.	1. Kts. taulukko 1. 2. Kts. taulukko 2.
Keskivaihe:	1. Kyselylaatikon purkaminen. Käsitellään laatikoon laitettuja kysymyksiä, jotka liittyvät luentojen aiheisiin.	Vastata kysymyksiin asiallisesti.
Loppuvaihe:	1. Yhteinen keskustelu 2. Hyvästelyt.	Tarkoituksena on miettiä ja keskustella yhdessä vanhempien haasteista lapsen kasvatuksessa ja miten vanhemmat voivat niistä selvitä. Ohjata vanhempia muihin sopiviin palveluihin.

Luentojen aikana muodostuneet kontaktit voi jatkua luentojen jälkeenkin.

7 PRODUKTION PALAUTE

7.1 Arvioinnin keruu

Toiminnallisen opinnäytetyöhön kuuluu oman opinnäytetyön kokonaisuuden arviointi. Se on oppimisprosessin osa. Vilkan & Airaksisen mukaan. (2003, 157.) koko opinnäytetyön aikana arviointi toteutetaan kriittisesti tutkivalla asenteella. Tutkivalla asenteella tarkoitetaan valintojen joukkoa, valintojen tarkastelua ja valinnan perustelua aihetta koskevaan tietoperustaan nojaten. Ensimmäinen arvioinnin kohde on työn idea. Ideaan kuuluu aihepiirin, ongelman tai idea kuvaus, asetetut tavoitteet, teoreettinen viitekehys, tietoperusta ja kohderyhmä, mikä on selvitetty opinnäytetyön raportointiosuudessa. Toinen arvioinnin kohde on toteutustapa. Toteutustapaan kuuluu tavoitteiden saavuttaminen ja aineiston kerääminen. (Vilka & Airaksinen 2003, 157-161.)

Jotta opinnäytetyön arvio olisi mahdollisimman objektiivinen, päätin käyttää erilaisia arviointimenetelmiä. Oman arvioinnin tueksi keräsin kohderyhmältä palautteita. Palautteiden tarkoituksena oli saada tietoa luentojen merkityksestä kohderyhmälle. Myös produktion sisältö, käytännöllisen ammatillisen taidon ja teoreettisen tiedon yhdistäminen sekä ammatillinen kasvuni tulivat arvioinnin kohteeksi.

Produktioni arvioin päiväkirjan avulla, palautelomakkeiden avulla sekä osallistuvan havainnoinnin avulla. Palautteen perustella luennon materiaalipaketti saa kehittää edelleen. Seuraavissa kappaleissa käsitellään yllä mainittua arviointimenetelmiä.

7.1.1 Päiväkirja

Ennen luentojen alkamista päätin kirjoittaa päiväkirjan. Tarkoituksena oli kirjoittaa siihen kaikista tärkeistä asioista eli tapahtumista, ajatuksista, havainnoinnista, suunnitelmista jne. Jokaisen luennon jälkeen kirjoitin päiväkirjaan tekemäni havainnot. Myös päiväkirja sisältyi jokaisen luennon suunnitelma ja arviointi.

Tässä alaosassa on päiväkirjan otteita sekä jokaisen luennon arviointi keväältä 2014.

14.3.2014 Luento kesti 40 minuuttia. Minkä suunnittelin alussa toteuttaa luennon aikana, toteutui onnistuneesti, vaikka oli pieniä puutteita. Esim. en ollut valmis siihen, että vanhemmille tarvitsee enemmän aikaa keskustelua varten. Jokaisella oli omia mielipiteitä, jotka vanhemmat halusivat ilmaista. Se vaikutti sillä tavalla, että keskeydyin heidän pitkiä puheita. Jatkossa minun tulee miettiä keskustelun rungosta, keskustelun järjestyksestä ja suunnitella sitä tarkasti. Tuli ajatus, että jokaisella vanhemmilla pitäisi olla noin 1,5min. kestoinen vuoropuhe.

Vanhempien välissä syntyi paljon keskustelua ja usein tapaamisen jälkeen jäi tunne, että aika loppui kesken. Opin siitä, että viisi minuuttia ennen meidän ajan päättymisestä on huomauttaa, että aika on loppumassa. Myös minulle tuli tunne, että luennon vetäjänä olen vastuussa keskustelun tasapainoista ja minun tehtäviin kuuluu kontrolloida jotta kaikilla olisi mahdollisuus osallistua keskusteluun.

18.3.2014 kaksi naista tuli pikkusen myöhässä. Myöhästyminen aiheutti odotusta, mutta odotus ei ollut liian häiritsevää. Luennon päättyessä puhuimme yhdessä luentojen säännöistä.

Opin siitä, että ryhmän säännöistä pitäisi keskustella etukäteen eli tutustumiskerralla. Tutustumiskerralla voisin kysyä esimerkiksi voisivatko kaikki osallistujat sopia näitten yhteisten sääntöjen noudattamisesta. Vasta jälkeenpäin tuli ajatus sitä, että olisi järkevämpi antaa vanhemmille tiedot luentojen säännöistä paperiversiona.

21.3.2014 "Kertoisitko sinä Julia meille jotain sinun kokemuksesta.....", "Onko sinulla omaa perhettä ja lapsia? Onko sinulla Julia omakohtaista kokemusta lastensuojelusta? Mitä voit neuvoa minun tilanteessa? Jos olisit minun paikalla, mitä sitten sinä tekisit?"

En ollut valmiina siihen kysymyksiin eikä kertomaan omaa "tarinaani", vaikka osallistujat olivat halukkaita tietää mistä Venäjän kaupungista olen muuttanut Suomeen, milloin ja miksi. Jouduin improvisoimaan vastauksiani näin, joten ne olisivat yleisiä eikä liian henkilökohtaisia. Nyt tiedän, että luennon vetäjänä on hyvä miettiä etukäteen, mitä asioita omasta elämästä haluan kertoa ja mitä rajata pois.

Tästä päivästä opin siitä, että olen luennon vetäjä eikä terapeutti. Minun tarkoitus on vain antaa tietoa, lisätä valmiuksia ja ymmärrystä luentojen aiheen mukaisesti. Ei ole minun tehtävä kertoa vanhemmille mitä minä tekisin heidän tilanteessa. Ohjasin naista, jolla oli perheen ongelmia muihin palveluihin, jotka ovat luennonajan ulkopuolella.

28.3.2014 Oli tosi paljon lastensuojelua koskevia kysymyksiä. Syntyi tosi vilkas keskustelu. Luentojen jälkeen minulle jäi tunne, että neljä luentoa eivät riitä määrää, jotta venäläisvanhemmat muuttaisivat mielensä lastensuojelun järjestelmästä ja viranomaisista.

Tämän luennon aikana tuli esille ilmi, että monet osallistujista pitävät suomen lastensuojelua ylivaltaisena rangaistusjärjestelmänä, koska lapset revitään pois perheistä. Yhden äidin mielestä lastensuojelun viranomaiset eivät tutki lastensuojeluilmoituksen tekijän taustoja ja motiiveja. Hänen mielestä se tarkoittaa, että kuka tahansa ilkeä ihminen voi pilata koko perheen elämän.

Toisen äidin mielestä perheet asetetaan tilanteisiin, jossa heille tarjotaan pakollista "vapaaehtoista apua" ja käytännössä lastensuojeluviranomaisia ei kiinnosta lasten hyvinvointi. Näillä ajatuksilla meni koko luentojen aikaa. Jään miettimään, että neljä luentoa eivät riitä määrää, jotta venäläisvanhemmilla syntyisi ymmärrystä lastensuojelua kohtaan.

Viimeisellä keralla tuntui siitä, että pärjään ohjamaan luentoja yksin, mutta se on raskasta. Jos olisi työpari, voisimme keskenään keskustella luennoista ja purkaa havainnointia yhdessä. Myös kun toinen vetäjä vetää luentoa tai keskustelua, toinen voi seurata ryhmäprosessia ja osallistujien reaktioita. Tulevaisuudessa mahdollisesti tekisin tällaisista työtä vain parissa.

7.1.2 Palautelomakkeet

Luentopaketin arviointia varten tein palautelomakkeen (Liite 3), jonka jakauduin viimeisessä luennossa. Lomakkeen avulla tiedustelin osallistuneilta luentojen onnistumisesta. Lomake sisältyi kolme vastausehdotusta: olen tyytyväinen luentoihin, en osaa sa-

noa ja en ole tyytyväinen. Kysymykset olivat yksinkertaisia ja helppoja. Näin osallistujilla oli mahdollisuuden vastata kysymyksiin helpolla ja nopealla tavalla. Luentojen kehitystä koskevia ajatuksia ja ehdotuksia pyysin lähettää minulle sähköpostitse. Mutta se ei ole pakko. Jakauduin kuusi palautelomaketta eli kaikille luentoihin osallistuville vanhemmille ja sain kaikki kuusi kappaletta takaisin. Viidessä palautteessa luennot todettiin tyytyväiseksi tasoksi. Yhden palautelomakkeen vastaus oli: en osaa sanoa.

7.1.3 Osallistuva havainnointi

Hirsjärven, Remeksen & Sajavaaran (2009, 216) mukaan osallistuva havainnointi tarkoittaa aineiston keruutapa. Osallistuva havainnointi edellyttää, että tutkija osallistuu tavalla tai toisella tutkimansa yhteisön toimintaan. Tutkijan tulee päästä havainnoitavan ryhmän jäseneksi ilmoittamalla, että tutkija on myös havainnoija, joka tekee havaintoja ryhmässä. Käytännössä se tarkoittaa, että tutkija eli havainnoija osallistuu ryhmään elämään, mutta hän tekee tutkittavilleen myös kysymyksiä. Havainnoinnin suurena etuna on se, että sen avulla saadaan välitöntä, suoraa tietoa yksilöiden tai ryhmien toiminnasta ja käyttäytymisestä. Havainnointi on hyvä menetelmä niissä tilanteissa, jotka ovat vaikeasti ennakoitavissa ja nopeasti muuttuvia. (Hirsjärvi ym. 2009, 216-217.)

Havainnoijana minun tulee osallistua luentojen ohjaamiseen ja niiden liittyviin keskusteluihin aktiivisesti. Koska minulle oli tärkeä rakentaa hyvät suhteet osallistujiin, heti alussa ilmoitin kohderyhmälle, että olen sekä luentojen ohjaaja, että havainnoija. Mahdollisesti kaikki havainnoinnin tulokset kirjoitin päiväkirjaan. Päiväkirjan vetäminen auttoi tehdä osallistuvia havainnointia ja antoi mahdollisuuden katsoa kriittisesti toimintaani.

Luentojen alkuvaihe oli tärkeä siinä mielessä, että jokainen osallistuja sai henkilökohtaista huomioita ja tunsii itsensä tervetulleiksi. Ensimmäisen luennon aikana yllätyksenä minulle tuli vanhempien pitkät puhevuorot. Jokaisella oli omia mielipiteitä, jotka vanhemmat halusivat nostaa esille. Varmasti olisi hyvä rajoittaa heidän puheensa. Pohdin vielä, olisiko hyvä joka kerta ennen keskustelun alkua muistuttaa vanhempia puheen pituudesta. Pohdin, että luentojen kesto voi hyvinkin olla 40 minuuttia, josta 15 minuuttia

yhteinen keskustelu luennon aiheesta. Luentojen ohjaaminen vaati vahvaa todellisen tilanteen tajua edistyäkseen toimissani. Ohjaajana oli tärkeää seurata luennon runkoa ja vanhempien puheen pituutta keskustelun aikana.

8 POHDINTA

Tämän työn kirjoittamisprosessissa on ollut sekä ylä- että alamäkiä. Myös opinnäytetyön tekemisen aikana on herännyt minulle monenlaisia tuntemuksia ja ajatuksia. Kuitenkin se oli hyödyllinen kokemus. Sillä nyt minulla on tarkka kuva sosionomin mahdollisuudesta toimia luentojen ohjaajana venäläisvanhempien kanssa ja siitä, mitkä ammattiosaamiset kuuluvat työtehtäviin. Luentojen aikana olen saanut hyviä vihjeitä tulevaisuuden ammattia varten ja tiedän niitä alueita, jotka minun on opittava, jotta parhaiten jaksaisin tässä ammatissa. Ollakseen tässä työssä pätevä työntekijän on tunnettava sosiaali- ja terveysalan lait ja käytännöt sekä on osattava vuorovaikutuksen taitoja ja kehitettävä ammattitaitoaan koko ajan. Sosiaalialalla työskenteleville ihmisille pitää olla tukena kaikille asiakkaille erilaisessa elämänkaaren vaiheissa.

Tämän tehtävän tarkoituksena oli mm. saada suuntaa antavaa tietoa itselleni siitä, millaista osaamista sosionomikoulutuksen saaneilta työntekijöiltä vaaditaan maahanmuuttajatyössä. Persoonallisuus, improvisaatiokyky, sekä taito osata nauraa väärinymmärryksille. Työntekijän oman ihmiskäsityksen ja arvomaailman tunnistamisella asiakkaiden ja asiakasryhmien kanssa tehtävässä työssä on minun mielestäni tärkeä merkitys. Jotta voi kohdata toisen, täytyy työntekijän kohdata itsensä ja reflektoida sitä. Toisin sanoen täytyy osata tunnistaa, mikä merkitys omalla ihmiskäsityksellä ja arvomaailmalla on omaan työhön ja siihen miten kohtaa ihmisiä. Arvomaailma ei ole kuitenkaan muuttumaton ja stabiili ilmiö, vaan siihen vaikuttavat muun muassa ympäristö, ikä, kokemukset, perhetausta ja eletty elämä. Työtä tehdään omalla persoonallaan, mutta tästä huolimatta on osa ammatillisuutta pystyä tekemään työtä neutraalilla tasolla.

Minun mielestäni oli antoisaa perehtyä opinnäytetyön aiheeseen. Teoria osuuden lukeminen ja kirjoittaminen oli mielenkiintoista. Sain paljon uutta tietoa näkökulmia tulevaisuuden ammattiani varten. Vaikka muuttamia lähteitä olivat melko vanhoja, mutta käytetty tieto ei ollut muuttunut. Ihan työn alussa heti tiesin omista tavoitteista, mutta niiden rajaaminen oli minulle haasteellista. Loppujen lopuksi asettamani tavoitteet, kuten olin toivonut ja olen tyytyväinen lopputulokseen.

Opinnäytetyön prosessin aikana syntyi materiaalipaketti, jota voidaan hyödyntää käytännössä. Palautteet, oma havainnointi ja päiväkirja osoittivat, että venäjäksiä vanhemmille tarkoitetuilla luennoilla on käytännöllistä hyötyä. Vanhemmat ovat tyytyväisiä siihen, että he saivat mahdollisuuden osallistua luentoihin, joissa ne saivat tietoa suomen lapsen kasvatuksesta ja suomen lastensuojelujärjestelmästä omalla äidinkielellä. On tärkeää auttaa venäjäksiä vanhempia integroitumaan suomalaiseen yhteiskuntaan ja tukea heidän lapsen kasvatuksessa. Luentoja kautta pyrin antamaan perheille tarvittavaa tietoa, kuinka tukea ja kasvata lasta uudessa maassa. Maahanmuuttajavanhemmat ovat tilanteessa, jossa ne arvot ja asenteet, joita he ovat pitäneet oikeina ja joiden mukaan he ovat tottuneet toimimaan, joutuivat kyseenalaistetuiksi uudessa kulttuurissa ja yhteiskunnassa. Uusien arvojen ja asenteiden omaksuminen tapahtuu hitaasti.

Minun mielestäni opinnäytetyön prosessin aikana toimin aktiivisesti ja itsenäisesti. Mietin, että innokas asenteeni luentoja ohjaamiseen vaikutti positiivisesti työni tulokseen. Vanhemmat olivat tyytyväisiä ja halusivat, että luennot jatkuisivat. Heidän mielestä luentoja aiheet voisivat olla erilaisista elämän alueilta. Pääkaupunkiseudulla on tämän tyyppinen toiminta, mutta se sijaitsee kauempana kuin esimerkiksi taloyhtiön kerho huone. Sen takia vanhemmilla usein puuttuu halu osallistua siihen toimintaan. Minun mielestäni tällainen työ pitää olla käytännöllisempää, kuin nykyään. Sosionomin koulutuksella on merkittävä asema vaikuttaa tulevaisuuden, sekä tämän päivän haasteisiin sosiaalialalla.

8.1 Teoriaosan ja materiaalipaketin arviointi

Olen tyytyväinen keräämäni sekä teoriaosuuteen että luentopakettiin. Luentoja aikana sain mahdollisuuden itse kokeilemaan ryhmävetäjän roolia ja hyödyntämään aiempia kokemuksiani. Perehtyminen teoriaan ennen luentoja vetämistä oli erittäin tarpeellista. Teoreettiset tiedot olivat hyödyllisiä ja helpottivat luentoja sujuvuutta. Teoreettinen tieto antoi minulle käsityksen esimerkiksi siitä, miksi suomalaisen lastensuojelujärjestelmä on niin tiukka ja mistä se johtuu. Teoreettinen tieto vaikutti myös produktioon ja antoi minulle uusia näkökulmia lapsen kasvatukseen erissä kulttuureissa. Kokemukset,

jotka sain luentojen ohjauksen aikana, nousivat esiin myös teoriassa. Voin sanoa, että käytäntö ja teoria tukivat ja täydensivät toinen toistaan.

Se, että luentojen aiheet olivat etukäteen suunniteltu, auttoi minua luentojen toteutumisessa. Olen tyytyväinen produktion arviointiin ja työn tulokseen. Vaikka luentojen materiaalipaketti saa edelleen parantaa, luentojen suunnitteluun paneutuminen osoitti, että suunnitelmani aineisto toimii käytännössä. Esimerkiksi luentojen toteutusvaiheet toimivat luontevasti. Luentojen alku ja loppu osoittautui tärkeäksi perustaksi luottamuksen tunnelman luomiseksi. Kuitenkin voin todeta, että luentojen vetäjänä pitäisi olla valmis kaikkiin erilaisiin tilanteisiin, vaikka kaikki on suunniteltu hyvin. Esimerkiksi kun luentojen osallistujat haluavat tietää vetäjän henkilökohtaisesta elämästä enemmän. Tämä tuli esille toisen luennon aikana. Tätä kohtaa en ole ottanut huomioon tarpeeksi tutustumiskerralla. Pyrin kuitenkin korjaamaan tätä puutetta. Lisäsin sen materiaalipakettiin, jossa on vinkkejä luentojen vetäjälle.

Luentojen järjestäminen iltapäivällä osoitti se, että se on sopiva aika osallistuneille. Esimerkiksi työn, opiskelun tai kodin tilanteen takia osallistuneilla ei ollut mahdollista päästä luennoille aikaisemmin. Joka tapauksessa luentojen järjestämisessä tulee ottaa huomioon osallistuneiden tavoitteita sopivasta ajasta. Olen sitä mieltä, että yksi kertaa viikossa olisi sopiva aikataulu, mutta luentojen kesto voisi olla pitempään kuin 40 minuuttia. Johtopäätöksenä voin sanoa, että keskusteluun tulee varata enemmän aikaa.

Produktion tietoa saa käyttää hyväksi työssä venäläistaustaisin perheiden kanssa. Esimerkiksi lastensuojelun ennaltaehkäisevän toiminnassa tai vertaistukiryhmän vetämisessä. Luentopaketti saa myös käyttää mallina toiminnassa muiden maahanmuuttajataustaisen vanhempien kanssa. Materiaalit auttavat vanhempia ymmärtämään suomalaisen lastensuojelun systeemiä sekä tukevat vanhempia lasten kasvatuksessa. Luentopaketti antaa venäläisperheille tietoa kuinka lasta kasvata Suomessa. Toteuttamani luento-toiminta asukkaiden lähialueella on mielestäni toimiva väline venäläisvanhempia tukemiseen.

8.2 Luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyön luotettavuudesta ja eettisyydestä olen pohtinut koko opinnäytetyön prosessin aikana. Eettisyys opinnäytetyön prosessissa tarkoittaa tapaa, jolla tutkija suhtautuu työhön, toimintaan ja niihin henkilöihin, joiden kanssa toimintaa tehdään. Eettinen ajattelu ohjaa sitä, miten työn aihe valitaan sekä miten toimitaan asiallisesti ja neutraalisesti, vaikkei aina saakaan osakseen myönteistä palautetta eikä ymmärrystä. Myös eettinen ajattelu ohjaa sitä, miten tuloksesta raportoidaan. (Kuokkanen, Kivirinta, Määttänen & Ovkenström 2007, 27.)

Ennen luentojen aloittamista annoin tietoa taloyhtiön isännöinnille opinnäytetyöstäni ja sen tavoitteista. Myös luentoihin osallistuneille kerroin tutustumiskerralla opinnäytetyöstäni, sen produktiosta, produktion luonteesta, tavoitteista sekä sen käyttötarkoituksesta. Opinnäytetyön teoreettisen osuudessa sekä produktiossa säilytän luentojen osallistuneiden henkilöllisyyden tunnistamattomuuden. (Diakonia - ammattikorkeakoulu 2012, 1112.)

Produktion arvioinnin tukena käytin päiväkirjaa. Päiväkirjaan kirjoitin tärkeitä huomioita työni edistämisestä, mitä vaikutti luotettavuuteen. Se auttoi minua opinnäytetyön kirjoittamisessa, kun en muistanut tarkasti muutamia asioita. Pidin päiväkirjaa jokaisesta luennosta. Päiväkirjaa auttoi kehittämään jatkotoimintaa sekä kehittymään itseäni. Luentojen ohjaamisessa käytin sosiaalialaan liittyviä eettisiä periaatteita eli muun muassa tasa-arvoista kohtelua, yhdenvertaisuutta ja mielipiteen kunnioitusta.

Pohdin työni tarkoitusta ja laadin sen perusteella toiminnan suunnittelua. Näin pyrin tavoittelemaan laadukkuutta. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli lisätä venäjänkielisille vanhemmille ymmärrystä suomen lastensuojelua kohtaan luentojen kautta. Työssäni pyrin kuvamaan selkeästi kaikkia aineistoni tuottamiseen liittyviä tietoja.

8.3 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyön prosessin toteutumisessa on ollut tärkeänä osana ammatillista kasvua. Minulle ammatillinen kasvu tarkoittaa koko opintojen ajan kestävä, pikkuhiljaa kehittyvä prosessi. Se on henkilökohtainen ja ainutlaatuinen. Opinnäytetyön prosessin aikana yritin yhdistää yhteen aikaisemman tietoni, persoonani ja alaan liittyvän teorian ja kokemuksen. Myös koko ajan yritin myös vastata kysymyksiin, mikä on sosionomi, mitä sosionomin kuuluu tehdä ja mitä on olla sosionomi. Tällaisia kysymyksiä auttavat paljon kehittämään itseäni paremmaksi.

Tulevana sosionomina olen saanut erittäin hyödyllistä kokemusta ja uusia taitoja luentojen vetämisestä. Sosionomin ydinosaamisen alueina pidetään seuraavia: yhteiskunnallinen tietoisuus, sosiokulttuurinen osaaminen, tiedollinen ja eettinen näkemyksellisyys, toimintaympäristön tunteminen ja palvelujärjestelmän kehittäminen, menetelmällinen osaaminen sekä arkielämän sujuvuuden tukeminen. (Moilanen 2001, 16–17.)

Opinnäytetyön prosessin aikana olen laajentanut sosionomin ydinosaamiseen liittyviä osaamisalueita. Olen oppinut tärkeitä työskentelytapoja sosionomin työssä, kuten vuorovaikutusta asiakkaiden kanssa, yhteisen kielen etsimistä, luottamuksen rakentamista, eettistä suhtautumista asiakkaaseen. Opin antamaan palautetta sekä vastaanottamaan sitä. Erilaisten näkökulmien esiintuominen ja kompromissien löytäminen sekä niiden työstäminen molempia tyydyttäväksi kokonaisuudeksi oli hyvin tärkeää. Voin todeta, että tiivis molemminpuolinen kunnioitus ja toisen arvostaminen, joustavuus sekä taito neuvotella olivat luennoilla ihmisten suhteen avaimina.

Koko luentojen prosessin aikana olen hyödyntänyt aikaisempia kokemuksiani edellisistä harjoittelupaikoista sekä vahvistanut ryhmänohjaustaitojani. Voin todeta, että ilman venäläiskulttuurien lapsenkasvatuksen ymmärrystä luennot voisivat olla joskus minulle haasteellista. Myös yksintyöskentely tuntui tosi vastuulliselta ja joskus haasteelliselta. Siitä huolimatta, pyrin tukemaan vanhempien jaksamista ja vanhemmuutta uudessa kotimaassa. Luennot olivat vuorovaikkutuulisia, mikä oli helppoa minulle sekä annetaan jokaiselle mahdollisuuden saada onnistumisen kokemuksia.

Luentojen vetämisessä minulla oli mahdollisuus harjoitella ammatillisen taidon ja teoreettisen tiedon yhdistämistä siten, että pystyn tulevaisuudessa työssäni hyödyntämään saatuja tietoja ja taitoja. Myös olen hyvin pystynyt sopeutumaan muuttuvaan aikatauluun. Mielestäni oma maahanmuuttajataustani on auttanut luomaan luottamuksellista suhdetta luentoihin osallistuvien kanssa. Voin kuitenkin todeta, että jouduin pohtimaan mahdollisesti eettisesti haastavia vuorovaikutustilanteita ja viestejä, jotka tulivat esille luentojen aikana. Luennoilla oli tärkeä tunnistaa omat asenteet ja ennakkoluulot. Tiedostamalla oman kulttuurisen taustan ja sen vaikutuksen omaan työhön, ymmärtämällä maahanmuuton vaikutuksen ihmisen psyykkiseen ja sosiaaliseen olemiseen oli helpompaa kohdata asiakkaita.

8.4 Tärkeitä sosiaalialan työntekijän ominaisuuksia maahanmuuttajatyössä.

Voidaan sanoa, että maahanmuuttajien parissa tapahtuva sosiaalialan työ vaatii erityisosaamista, jolla tarkoitetaan muun muassa kulttuurien tuntemista, sekä erityisten mallien ja käytäntöjen tuntemusta. Vaikka ammatillinen pätevyys kehittyy kokonaiseksi työelämässä, sen rakentuminen alkaa jo opintojen aikana.

Asiakastyössä tulee olla herkkäotteinen sanomissaan ja neuvoissaan, koska joillekin asiakkaille kaikki työntekijältä saatu tieto on absoluuttisen totta, eikä ikinä saisi antaa turhaa toivoa, vaan työntekijän tulisi mieluummin olla karkean rehellinen. Eettinen ongelmanratkaisukyky asiakastyössä on tärkeää, jotta työntekijä pystyy määrittämään työn lähtökohdat ja tavoitteet

Räty jakaa maahanmuuttajien kanssa työskentelevien työntekijöiden ammatilliset valmiudet kolmeen pääkohtaan: kulttuuriseen sensitiivisyyteen, kykyyn kohdata ja kommunikoida ja tietoon maahanmuuttajien palvelujärjestelmästä (Räty 2002, 8-9). Kulttuurisensitiivisyys pitää sisällään teoretietoa kulttuurista ja sen osa-alueista, sekä tietoisuuden omasta kulttuurista ja sen vaikutuksesta omaan toimintaan. Kulttuurisensitiivisesti toimivalla ammattilaisella on pohjatietoa asiakkaiden eri kulttuuritaustoista ja kulttuurien erityispiirteistä. Kulttuurin lisäksi maahanmuuttajatyössä kahden ihmisen kohtaamiseen vaikuttavat monet muutkin tekijät. Maahanmuuttaja elää monen muuttujan

ristipaineessa, mikä vaikuttaa hänen kykyynsä kohdata ja kommunikoida muiden ihmisten kanssa. Maahanmuuttajatyössä ammatillisiin valmiuksiin kuuluu myös kyky kohdata ja kommunikoida kielivaikeuksista, näkemysristiriidoista ja vaikeista elämäntilanteista huolimatta ja tähän työntekijä tarvitsee osittain myös teoretietoa maahanmuuttajan elämäntilanteesta. Maahanmuuttaja käyttää yleisiä kaikille suunnattuja palveluja, mutta myös erityispalveluja. Maahanmuuttajien parissa työskentelevä tarvitseekin tietoa maahanmuuttajien palvelujärjestelmästä ja omasta lähiympäristöstä, jotta hän voisi välittää näistä tietoa asiakkailleen. (Rätty 2002, 8, 210.)

Ammattitaitoinen asennoituminen edellyttää myös toisaalta sitä, että työntekijä on tietoinen toiminnastaan, omista reaktiotavoistaan ja heikkouksistaan, sekä tunnistaa oman kulttuurisidonnaisuutensa ja ymmärtää sen merkityksen omassa työssään. Työntekijän tulee myös pyrkiä ymmärtämään asiakkaan tilannetta samalla kuitenkin varoen liiallista empaattisuutta, joka pahimmallaan johtaa työkyvyttömyyteen. Lisäksi työntekijän tulee noudattaa työetiikkaa, jonka tarkoituksena on suojata sekä asiakasta, että työntekijää vaikeissa tilanteissa ja tähän sisältyy myös rajojen ja roolien asettaminen asiakassuhteissa. (Forsander 1994, 58–59.)

Maahanmuuttajatyössä tarvitaan erityisosaamista. Koulutuksen kautta hankitut tiedot ja taidot, elämävarrella saadut kokemukset, sekä erilaisista työtaustoista hankittu osaaminen muodostavat sosionomin vahvan ammattitaidon ja tämän nähtiin olevan riittävä myös maahanmuuttajatyön saralla. Vaikka erityisosaamisen tarve on kiistaton, on mahdollon vaatimus työntekijälle tietää ja osata kaikkea, eikä se olekaan tavoitteena. Maahanmuuttajatyö kaikkine ulottuvuuksineen ja syvyyksineen on erityisiä ammatillisia valmiuksia vaativa sosiaalialan työkenttä. Johtopäätöksenä voidaan sanoa, että maahanmuuttajatyön erityisosaamisen osa- alueita ovat kulttuurinen, yhteiskunnallinen, eettinen sekä vuorovaikutuksellinen osaaminen.

LÄHTEET

- Alasuutari, Maarit 2003. Kuka lasta kasvattaa? Helsinki: Gaudeamus kirja.
- Alho, Olli 1988. Ihminen ja kulttuuri. Helsinki: Vientikoulutussäätiö.
- Alitolppa-Niitamo, Anne 1993. Kun kulttuurit kohtaavat. Helsinki: Otava.
- Arajärvi, Terttu 1999. Hyvä lapsuus vauvasta koululaiseksi. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino OY.
- asiakasperheissä. Teoksessa Jaana Haapasalo (toim.) Väkivallan kierre. Tietosanoma OY.
- Astahov, Pavel 2011. Venäjän lapsiasiamies. Viitattu 14.4.2014.
<http://www.rfdeti.ru/display.php?id=2646>.
- Bardy, Marjatta 2009. Lastensuojelun ytimissä. Helsinki: Yliopisto paino OY.
- Brown, Rupert 2010. Its Social psychology. Second Edition. West Sussex: Wiley-Blackwell.
- Diakonia ammattikorkeakoulu 2012. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Fontanka ru. Venäläisen lehti. Viitattu 29.1.2014. <http://fontanka.fi/articles/7138>.
- Forsander, A 2004. maahanmuuton merkitys väestönkehityksen kannalta. Teoksessa Väestönkehitykseen vaikuttaminen - tulisiko syntyvyyttä ja maahanmuuttoa lisätä? Tulevaisuusselonteon raportti 3. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 31/2004. Tulostettu 12.4.2012.
- Haapasalo, Jaana & Aaltonen, Terhi 1999. Lapsen pahoinpitelyalttius lastensuojelun
- Himberg, Lea; Laakso, Juhani; Peltola, Ritva; Näätänen, Risto & Vidjeskog, Jan 1997. Kehittyvä ihminen. Psykologia2. WSOY.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Huijala, Eeva; Puroila, Anna-Maija; Parrila, Sanna & Nivala, Veijo 1998. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Jyväskylä: Gummerus.
- Hujala, Eeva 2012. Varhaiskasvatuksen käsikirja. PS-kustannus.
- Husa, Sari 1996. Lapsen ruumiillinen kuritus - pedagoginen ja juridinen näkökulma. Kasvatustieteiden lisensiaatin tutkimus. Jyväskylän yliopisto.

- Häggman, Kai 1994. Perheen vuosisata. Perheen ihanne ja sivistyneistön elämäntapa 1800luvun Suomessa. Historiallisia tutkimuksia. Helsinki: SHS, 179.
- Iskanius, Sanna 2006. Venäjäksieliisten maahanmuuttajaopiskelijoiden kieli-identiteetti. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.
- Jantunen, Timo & Lautela, Raija 2009. Kuningasvuosi. Leikin kultaa-aika. Helsinki: Tammi.
- Keltikangas-Järvinen, Liisa 1999. Aggressiivinen lapsi. Miten ohjata lapsen persoonallisuuden kehitystä. Helsinki: Otava.
- Korhonen, Elina 2007. Venäläinen kasvatusta uskoo sivistyksen voimaan. Pari ja perhe. Helsinki. Väestöliitto.
- Kuronen, Marjo 2003. Eronnut perhe? Teoksessa: Hannele Forsberg & Ritva Nätkin (toim.) Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Gaudeamus.
- Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 30.12.2010. Viitattu. 11.2.2014.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101386>.
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983, 8.4.1983. Viitattu 2.3.2014.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>.
- Lastensuojelulaki 417/2007, 13.4.2007. Viitattu 2.3.2014.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>.
- Lastentarhanopettajaliitto 2003. Viitattu 12.2.2014.
http://www.lastentarha.fi/portal/page?_pageid=535,475665&_dad=portal&_schema=PORTAL.
- Laurén, Anna-Lena 2009. Hulluja nuo venäläiset. Tuokiokuvia Venäjältä. Helsinki: WSOY.
- Liebkind, Karmela 2000. Monikulttuurinen Suomi. Etniset suhteet tutkimuksen valossa. Helsinki: Gaudeamus.
- Liebkind, Karmela 2000. Monikulttuurisuus on tulevaisuutta. Teoksessa Karmela Liebkind (toim.) Monikulttuurinen Suomi. Etniset suhteet tutkimuksen valossa. Helsinki: Gaudeamus.
- Liebkind, Karmela; Mannila, Simo; Jasinskaja-Lahti, Inga; Jaakkola, Magdalena; Kynätäjä, Eve & Reuter, Anni 2004. Venäläinen, virolainen, suomalainen. Kolmen maahanmuuttajaryhmän kotoutuminen Suomeen. Helsinki: Gaudeamus.

- Liukkonen, Leena 2013. Venäläiset tulevat! Mitä me heistä luulemme ja tiedämme. Helsinki: Siltala.
- Moilanen, Merja 2001. Sosionomien (AMK) ydinosaaminen näkyväksi. Sosiaaliturva 16, 16–17.
- Novitsky, Anita 2013. Venäläisiä käsityksiä perheestä. Teoksessa Osku Haapasaari & Elina Korhonen (toim.) Mikä perhe? Perhe eri kulttuureissa. Helsinki: Väestöliitto, 1221.
- Peltonen, Hannu 2004. Kasvattajana sosiaali- ja terveystieteen ammattilaisena. Helsinki: Tammi.
- Perho, Kaija 2001. Kahden kulttuurin väkeä. Suomalaiset ja venäläiset koulussa. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Pulkkinen, Lea 2003. Lapsuusiän kasvatusilmapiiri ja aikuisiän sosiaalinen toimintakyky. Viitattu 6.3.2014.
<http://www.terveyskirjasto.fi/xmedia/duo/duo93802.pdf>.
- Pöllänen, Pirjo 2013. Hoivan rajat – venäläiset maahanmuuttajanaiset ja ylitraajainen perhehoiva. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Roos, Jonna 2009. Monikulttuuriset perheet Suomessa. Teoksessa Päivi Oksi-Walter, Jonna Roos & Ritva Viertola-Cavallari (toim.) Monikulttuurinen perhe. Helsinki: Kustannus Oy Arkki.
- Rotkirch, Anna 2007. Venäläiset perheet murroksessa. Teoksessa Elina Korhonen (toim.) Venäläiset perheet ja seksuaalisuus murroksessa. Helsinki: Priimuspaino OY, 625. Viitattu 2.2.2014. <http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/66d28c3f746055bc6f9a8ea7b31a5b1a/1398236303/application/pdf/2305158/Ven%C3%A4j%C3%A4Web%5b1%5d.pdf>.
- Ruoppila, Veikko 1983. Kansa lastensa kasvattajana. Porvoo: WSOY.
- Räty, Minttu 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi.
- Siljander, Pauli 2002. Systemaattinen johdatus kasvatustieteeseen. Helsinki: Otava.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2012. Viitattu 27.2.2014.
http://www.stm.fi/sosiaali_ ja_ terveystieteen/ sosiaalipalvelut/lastensuojel
- Sosiaali- ja terveysministeriö. Sariola, Heikki 2007. Älä lyö lasta! Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja. Viitattu 18.2.2014.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=1087414&name=DLFE-12720.pdf.

- Sosiaaliportti. Lastensuojelun käsikirja. Monikulttuurisuus .Venäjänkielisen asiakkaan kohtaaminen 9.2.2014. Viitattu https://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/monikulttuurisuus/venajankielisen_asiakkaan_kohtaaminen/
- Sosiaaliportti. Lastensuojelun käsikirja. Viitattu 5.3.2014.
<http://www.sosiaaliportti.fi/fifi/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi>
- Säävälä, Minna 2007. Uussuomalainen nainen etsii paikkaansa. Venäläisten ja koso-
vonalbaanien elämänpolut työssä ja kotona. Helsinki: Väestöntutkimuslai-
tos.
- Terveyden- ja hyvinvointi laitos 2014. Viitattu 4.3.2014.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/aiheet/lapset_nuoret_ja_perheet.
- Tilastokeskus 2012. Viitattu 20.2.2014.
http://www.tilastokeskus.fi/hae?word=ven%E4l%E4iset&sort=inv_aika&function=Hae.
- Tiri, Mirja 2013. Vot tak! Tapakulttuuria Venäjällä. Tartto: Ecoprint.
- Törrönen, Marita 2012. Onni on joka päivä. Lapsierheen arki ja hyvinvointi. Helsinki:
Gaudeamus.
- VAV Asunnot OY. Asuminen. Kerhohuone. Viitattu 3.4.2014. <http://www.vav.fi/>
- Venäjän perhe laki № 223-Φ3, 29.12.1995. Viitattu 5.3.2014.
<http://www.consultant.ru/popular/family/>
- Vilkkä, Hanna ja Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki:
Tammi.
- Vituhnovskaja, Marina 2006. Kansanperinne. Teoksessa Timo Vihavainen (toim.) Opas
venäläisyyteen. Helsinki: Otava, 70.
- YLE uutiset. Viitattu 31.1.2014. <http://yle.fi/uutiset/novosti/>

LHTE 1:Luentojen mainos venäjän kielellä

УВАЖАЕМЫЕ РУССКОЯЗЫЧНЫЕ РОДИТЕЛИ!

Я, студентка Диаконического Политехнического Университета, Юлия Сайранен. Учусь я на работника в социальной сфере. В данный момент я пишу дипломную работу, частью которой является организация и проведение лекций на тему об организации органов опеки и попечительства в Финляндии. Лекции будут проходить с 11 по 28 марта 2014 по адресу: г. Вантаа, Сиилитие 28, подъезд Н в помещении, предназначенном для проведения различных мероприятий. На лекциях будут рассмотрены такие темы как детское воспитание, особенности раннего развития ребенка в финской и русской культурах, а так же актуальная тема об организации прав по защите ребенка и органах опеки и попечительства! Если Вы заинтересовались, то добро пожаловать на мои лекции! Лекции будут проходить на русском языке.

Расписание лекций:

11.3.2014 пробная лекция. Остальные лекции будут проходить в следующие дни: 14.3, 18.3, 21 и 28.3. 2014 с 17.10 до 18.50.

Записаться можно по телефону: 050 550 86 26 до 6.3.2014. Максимальное количество слушателей 7 человек. Дополнительная информация по телефону.

С наилучшими пожеланиями,

Юлия Сайранен

LIITE 2:Luentojen mainos suomen kielellä

HEI VENÄJÄKIELISET VANHEMMAT!

Olen Diakonia-ammattikorkeakoulu opiskelija Julia Sairanen. Opiskelen sosionomiaksi ja järjestän suomen lastensuojelujärjestelmää koskevat luennot 11.3 - 28.3.2014, joka on osa opinnäytetyötäni. Luentojen aiheet ovat: lapsen kasvun ja kehityksen tarpeet, varhaiskasvatuksen piirteet, venäläisen ja suomalaisen varhaiskasvatuksen tavat ja arvot sekä suomen lastensuojelun järjestelmä. Jos koet, että nämä aiheet ovat sinulle tärkeitä ja haluat saada enemmän tietoa, tule mukaan! Luennot ovat venäjän kielellä.

Luentojen aikataulu:

11.3.2014 pidetään luennon kokeilukerta. Sitten luennot pidetään 14.3, 18.3, 21.3 ja 28.3.2014 klo 17.10 - 18.50.

Luennoille voi ilmoittautua suoraan minulle puhelimella 050 550 86 26 viimeistään 6.3.2014. Luennoille pääsee 7 ensimmäistä ilmoittautunutta. Nopeat syövät hitaat!

Lisätietoa puhelimitse.

Ystävällisin terveisin,

Julia Sairanen

LIIITE 3:Palautelomake venäjän kielellä

Уважаемый родитель!

Я, студентка Диаконического Политехнического Университета, Юлия Сайранен. Учусь я на работника в социальной сфере. В данный момент я пишу дипломную работу, частью которой является организация и проведение лекций на тему об организации органов опеки и попечительства в Финляндии. Мне очень важно знать Ваше мнение о проведенных мною лекциях. Прошу Вас заполнить и вернуть данную анкету.

АНКЕТА:

Я остался проведенными лекциями весной 2014 года:

довольным затрудняюсь ответить не доволен

LIITE 4: Palautelomake suomen kielellä

Hei!

Olen Diakonia-ammattikorkeakoulun loppuvaiheen opiskelija. Opiskelen sosionomiksi ja luennot ovat osa opinnäytetyötäni. Olen kiinnostanut mielipiteistäsi näistä luennoista. Pyydän Teitä täyttämään ja palauttamaan sen lomakkeen takaisin minulle!

PALAUTELOMAKE:

Olen luentoihin (kevät 2014):

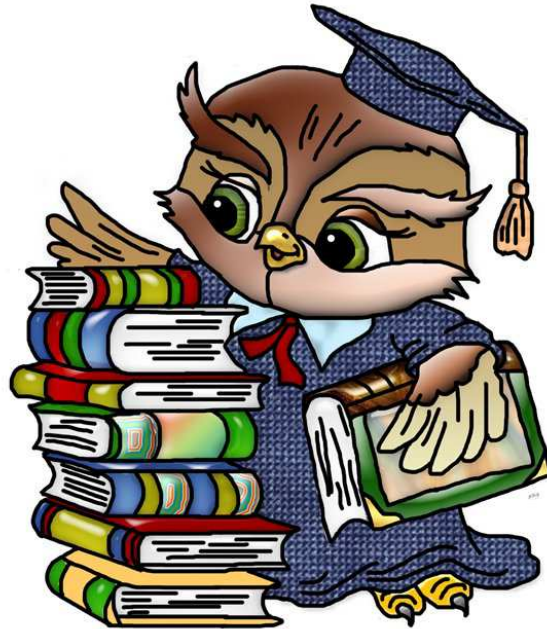

tyytyväinen

en osaa sanoa

en ole tyytyväinen

LIITE 5: Luentojen aineisto ja vinkit ohjaajalle suomen kielellä

MATERIAALIPAKETTI
VARHAISKASVATUKSESTA JA
LASTENSUOJELUSTA VENÄJÄKIELISILLE
VANHEMMILLE

Julia Sairanen

JOHDANTO

Sinun käsissäsi on varhaiskasvatuksesta ja lastensuojelusta venäjäksi- ja suomenkielisille vanhemmille luentoaineisto powerpoint muodossa. Luentoaineiston materiaali on tarkoitettu luentojen ohjaajalle. Materiaali sisältää toimintavinkkejä neljää noin 40 minuutin pituista luentoa varten. Tarvittaessa luentojen määrä, pituus ja teema voidaan muokata.

Luentoaineiston avulla voidaan tutustuttaa venäjäksi- ja suomenkielisiä vanhempia suomalaisen lastensuojeluun järjestelmään sekä antaa tukea myönteiseen kasvatukseen ja rajojen asettamiseen. Luentoaineiston keskeisenä tavoitteena on vahvistaa vanhemman roolia uudessa ympäristössä eli Suomessa.

Aineistossa keskityn luentoaineiston aiheen käsittelyyn. Luentoaineiston ohjaaja voi soveltaa aiheita eri tavoin vanhempien tarpeiden mukaan. Aiheita myös saa syventää erilaisten kirjallisuuden avulla.

Hyviä hetkeä toivoo

Julia Sairanen.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, 2014.

1. TUTUSTUMISKERTA

Tarkoitus:

- ✓ tutustua vanhempiin
- ✓ kertoa luentojen tarkoituksesta
- ✓ luoda luottamuksen tunnetta
- ✓ kertaa luentojen aiheet
- ✓ antaa luentojen ohjelma
- ✓ esitä ryhmän säännöt
- ✓ pyydä osallistuneilta yhteystiedot (esim. jos tulee muutoksia luentojen aikataulussa ohjaajalla olisi mahdollisuus ilmoittaa tästä osallistuneille)

LAPSEN KASVUN JA KEHITYKSEN TARPEET (Luento 1)

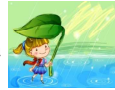

Julia Sairanen, Diakonia AMK. 18.03.2014

LAPSEN KASVUN JA KEHITYKSEN TARPEET

▶ 1. Turvallisuuden tunteen kehittyminen.

- ▶ Lapsille on tärkeää tuntea olonsa turvalliseksi ja huomioiduksi.
- ▶ Turvallisuuden ja luottamuksen tunne auttaa lasta tulevaisuudessa.
- ▶ Vuorovaikutus on keskeinen asia turvallisuuden tunteen kehittämisessä.
- ▶ Äidin, isän ja lapsen vuorovaikutus.
- ▶ Hyvä ja turvallinen olo perheessä. Kiintymys. Yhteiset hetket (esim. puhuminen, leikkiminen, sadut jne).

Julia Sairanen, Diakonia AMK. 18.03.2014

LAPSEN KASVUN JA KEHITYKSEN TARPEET

▶ 2. Vuorovaikutus ja yhteinen keskustelu.

- ▶ Vuorovaikutus. Vuoropuhelu.
- ▶ Ihmissuhteiden säilyttäminen.
- ▶ Miten keskustelu vaikuttaa lapsen kasvatukseen ja kehitykseen (vaikutus turvallisuuden tunteeseen).
- ▶ Keskustelun sujuminen. Perheen jäsenien väsyminen ja kiire.
- ▶ Vanhempien rooli keskustelussa.

Julia Sairanen, Diakonia AMK. 18.03.2014

LAPSEN KASVUN JA KEHITYKSEN TARPEET

▶ 3. Rutiini ja päivärytmi

- ▶ Säännöllinen päivärytmi ja sen merkitys lapsen kasvatuksessa.
- ▶ Ajan jakelu.
- ▶ Prioriteetit

Julia Sairanen. Diakonia AMK. 18.03.2014

LAPSEN KASVUN JA KEHITYKSEN TARPEET

▶ 4. Vanhemmuuden rooli

- ▶ Huoltaja (ruoan antaja, vaatettaja, levon turvaaja, sairauden hoitaja, ympäristöstä huolehtija jne.)
- ▶ Elämän opettaja (oikean ja väärän opettaja, mallin antaja, arvojen välittäjä, tapojen opettaja jne.)
- ▶ Rakkauden antaja (hellyyden osoittaja, lohduttaja, hyväksyjä, on empaattinen jne.)
- ▶ Rajojen asettaja (fyysisen koskemattomuuden takaaja, turvallisuuden luoja, sääntöjen noudattaja ja valvoja, vuorokausirytmistä huolehtija jne.)

Julia Sairanen. Diakonia AMK. 18.03.2014

LAPSEN KASVUN JA KEHITYKSEN TARPEET

▶ 4. Vanhemmuuden rooli

- ▶ Huoltaja (ruoan antaja, vaatettaja, levon turvaaja, sairauden hoitaja, ympäristöstä huolehtija jne.)
- ▶ Elämän opettaja (oikean ja väärän opettaja, mallin antaja, arvojen välittäjä, tapojen opettaja jne.)
- ▶ Rakkauden antaja (hellyyden osoittaja, lohduttaja, hyväksyjä, on empaattinen jne.)
- ▶ Rajojen asettaja (fyysisen koskemattomuuden takaaja, turvallisuuden luoja, sääntöjen noudattaja ja valvoja, vuorokausirytmistä huolehtija jne.)

Julia Sairanen. Diakonia AMK. 18.03.2014

LAPSEN KASVUN JA KEHITYKSEN TARPEET

► 5. Kasvatuksen tapoja/tyylejä

- Autoritaarinen kasvatus.
- Demokraattinen, ohjaava kasvatus.
- Vapaa kasvatus.
- Kasvatustyyliä:

	ei rakkautta	rakkautta
ei rajoja	laiminlyövä kasvatusstyyli	hemmottelleva, lapsijohtoinen
rajat	komenteleva, aikuisjohtoinen	ohjaava, lapsilähtöinen

Julia Sairanen. Diakonia AMK. 18.03.2014

LAPSEN KASVUN JA KEHITYKSEN TARPEET

► Lähteet:

- Kekkonen, Marjatta 2004. Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa.
- Vilen, Marika ym. 2013. Lapsuus erityinen elämänvaihe.
- Sinkkonen, Jari & Kalland, Mirjam 2005. Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen

Julia Sairanen. Diakonia AMK. 18.03.2014

LIITE6: Luentojen aineisto ja vinkit ohjaajalle venäjän kielellä

ПАКЕТ МАТЕРИАЛОВ ДЛЯ ПРОВЕДЕНИЯ
ЛЕКЦИЙ О РАННЕМ РАЗВИТИИ И ЗАЩИТЕ
ПРАВ ДЕТЕЙ ДЛЯ РУССКОЯЗЫЧНЫХ
РОДИТЕЛЕЙ

Юлия Сайранен

ВВЕДЕНИЕ

Дорогой читатель, ты держишь в своих руках пакет материалов для проведения лекций русскоязычным родителям о раннем развитии и защите прав детей в Финляндии. Материал оформлен в формате power-point. Данный материал в первую очередь предназначен людей проводящих подобные лекции. Материал для лекций содержит указания для проведения 4 лекций, продолжительностью 40 минут. При необходимости количество лекций, их продолжительность и темы могут быть изменены.

С помощью данных лекций есть возможность ознакомить русскоязычных родителей с финской организацией по защите прав детей, а так же поддержать их в воспитании ребенка. Одной из главных задач лекций является укрепление роли родителя в Финляндии.

Лекционный материал сосредоточен на подробном рассмотрении каждой темы. Организатор лекций может рассмотреть темы удобным для него образом, исходя из потребностей слушателей. В темы лекций возможно углубиться с помощью дополнительной литературы.

С наилучшими пожеланиями,

Юлия Сайранен.

Диаконический Политехнический Университет, 2014.

1. ОЗНАКОМИТЕЛЬНАЯ ВСТРЕЧА

Значение:

- ✓ познакомиться с участниками лекций
- ✓ сделать краткий обзор лекций
- ✓ выстроить доверительные отношения
- ✓ раздать программу и план лекций
- ✓ ознакомить участников с правилами проведения лекций
- ✓ попросить контактные данные у участников лекций (например, в случае, если произойдут изменения в проведении лекций, чтобы была возможность своевременно уведомить участников)

ВОСПИТАНИЕ РЕБЕНКА И ЕГО РАЗВИТИЕ (Лекция 1)

18.03.2014

Юлия Сайранен. Diak AMK.

ВОСПИТАНИЕ РЕБЕНКА И ЕГО РАЗВИТИЕ

• 1. Чувство защищённости.

- Ребенку необходимо чувствовать себя защищённым.
- Защита которую обеспечивают родители.
- Задача родителя уделять как можно больше внимания ребенку и обеспечивать ему чувство защищённости.
- Доверие между ребенком и родителями.
- Общение между членами семьи.
- Совместное времяпрепровождение (беседы, игры, сказки и т.д.)

18.03.2014

Юлия Сайранен. Diak AMK.

ВОСПИТАНИЕ РЕБЕНКА И ЕГО РАЗВИТИЕ

• 2. Психологический контакт и совместные беседы с ребенком.

- Психологический контакт. Взаимопонимание.
- Диалог и его формы в воспитании ребенка.
- Влияние совместных бесед на развитие и воспитание ребенка.
- Эмоциональный дефицит общения.
- Роль родителя в совместной беседе с ребенком.

18.03.2014

Юлия Сайранен. Diak AMK.

ВОСПИТАНИЕ РЕБЕНКА И ЕГО РАЗВИТИЕ

• 3. Ежедневные рутинные дела. Режим дня.

- Почему для ребенка важен режим дня.
- Как правильно распределить время.
- Приоритеты.

18.03.2014

Юлия Сайранен. Diak AMK.

ВОСПИТАНИЕ РЕБЕНКА И ЕГО РАЗВИТИЕ

• 5. Формы и концепции воспитания ребенка

- Авторитарная система воспитания
- Демократичная система воспитания (направляющая)
- «Свободное» воспитание
- Стили воспитания:

	без любви	с любовью
без границ	пренебрежительный стиль	избалованность
с границами	распорядительский стиль	направление, руководство

18.03.2014

Юлия Сайранен. Diak AMK.

ВОСПИТАНИЕ РЕБЕНКА И ЕГО РАЗВИТИЕ

• Используемая литература:

- Kekkonen, Marjatta 2004. Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa.
- Vilen, Marika ym. 2013. Lapsuus erityinen elämänvaihe.
- Sinkkonen, Jari & Kalland, Mirjam 2005. Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen

18.03.2014

Юлия Сайранен. Diak AMK.

ЦЕННОСТИ ВОСПИТАНИЯ В РУССКИХ И ФИНСКИХ СЕМЬЯХ (Лекция 2)

18.03.2014

Юлия Сайранен. Diak AMK.

ЦЕННОСТИ ВОСПИТАНИЯ В РУССКИХ И ФИНСКИХ СЕМЬЯХ

Россия

- Ответственность за воспитание ребенка (мама, бабушка)
- Роль отца в воспитании ребенка
- Зависимость ребенка от родительского мнения
- Всестороннее развитие ребенка (кружки, дополнительные занятия)
- Почитание родителей
- Наказание и поощрение ребенка

Финляндия

- Понимание семьи в финских семьях
- Мать и отец равноценные участники в процессе воспитания ребенка
- Равноправие в финских семьях (в том числе и с детьми)
- Законодательный запрет наказания детей
- Уважение родителей

18.03.2014

Юлия Сайранен. Diak AMK.

ЦЕННОСТИ ВОСПИТАНИЯ В РУССКИХ И ФИНСКИХ СЕМЬЯХ

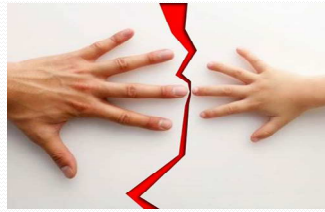
• Использованная литература:

- Törrönen, Maritta 2012. Onni on joka päivä. Lapsiperheen arki ja hyvinvointi.
- Naapasaari, Osku & Korhonen, Elina 2013. Mikä perhe? Perhe eri kulttuureissa.
- Korhonen, Elina 2007. Venäläiset perheet ja seksuaalisuus murroksessa.
- Penna, Osmo 2008. Воспитание детей и роль родителей.

18.03.2014

Юлия Сайранен. Diak AMK.

ОРГАНИЗАЦИЯ ЗАЩИТЫ ПРАВ ДЕТЕЙ (Лекция 3)

18.03.2014

Юлия Сайранен. Diak AMK.

ОРГАНИЗАЦИЯ ЗАЩИТЫ ПРАВ ДЕТЕЙ

- Правовая основа защиты прав детей (законодательство)
- Закон о защите прав детей 2007 года
- Права и обязанности родителей
- Финская служба защиты детей (права и обязанности)
- Причины по которым службы защиты детей начинает заниматься вопросом ребенка (у кого есть право делать заявление в службу защиты детей и т.д.)
- Формы оказания помощи (работа на дому, группы взаимной поддержки и т.д.)
- Изъятие ребенка и семьи и его дальнейшее попечение (причины, формы попечений. Кем и где осуществляется и т.д.)

18.03.2014

Юлия Сайранен. Diak AMK.

ОРГАНИЗАЦИЯ ЗАЩИТЫ ПРАВ ДЕТЕЙ

• Использованная литература:

- Bardy, Marjatta 2009. Lastensuojelun ytimissä.
- Tanskanen, Ilona & Timonen-Kallio, Eeva 2009. Lastensuojelun hyvät työkäytännöt.
- Mikkola, Matti & Helminen, Jarkko 1994. Lastensuojelu.
- Lastensuojelulaki 2007.
- <http://www.lastensuojelu.info/fi/palvelut.html>
- http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/lastensuojelu
- <https://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja>

18.03.2014

Юлия Сайранен. Diak AMK.